

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Tribvs Dagobertis Francorvm Regibvs Diatriba Godefridi Henschenii E Societate Iesv

Henschenius, Godefridus

Antverpiae, 1655

Liber Secvndvs. Dagobertvs II Rex Austrasiorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9599

LIBER II.

DAGOBERTVS II

REX AVSTRASIORVM.

Alter hic est DAGOBERTVS, prioris nepos: qui etsi regni amplitudine ac diuturnitate neutiquam par auo, pietate tamen & præclaris ad propagandam religionem operibus, nec ipsi, nec superiorum Regum vlli secundus fuit, si parentem eius Sigebertum, & fortassis Gunthramnum, exceperis, quorum vterque in Sanctorum tabulas relatus. Verùm decora isthæc pleraque ad auum sunt, aliosûe agnatos Reges, fœdè translata; Principumne inuidentiâ, an potiùs ignorantia scriptorum, in ambiguo est. Ea nos illi vindicatum imus. Sed priùs ex Hiberniâ eum reducemus, quò adhuc puerum deportandum curârat Grimoaldi Ducis, vt ferunt, perfida ambitio, in Clericum attonsum vi aut dolo, necatis etiam forsan minoribus eius fratribus. Sed dedit mox pœnas tyrannus. Suffectus in regnum patruelis Childericus, huiusque educatio ac tutela, & regni administratio Imnehildi matri DAGOBERTI com-

H 3

missa.

missa. Ea sensim alumnus Regem induxit, ut in partem regni restitui DAGOBERTVM pateretur. Reuocatus igitur ab exilio, praefectus est Aduenensis Francis, quaeque illis subiectae erant in Germaniam nationes. Ipso deinde interempto Childerico, qui, fratre mortuo Chlothario, totius reliquae Galliae imperium tenebat; Austrasia reliqua se DAGOBERTO submisit, quamuis Theoderico fratre Childerici, atque Ebroino Maiore-Domus, bello ei obsistentibus. Multa ille, in Alsatiâ praesertim, illustrata sua pietatis monumenta erexit, quae hic prosequemur.

Hanc porro ut aggredieremur commentationem de DAGOBERTI huiusce regno, quem plerique in exilio extinctum arbitrantur, auctor praecipue nobis fuit ALBERTVS RVBENIVS, Regis Catholici arcano Concilio à secretis, vir nobilis, iuris ac litterarum, omnigenaeque antiquitatis scientissimus: cuius humanitati plurimum nos debere lubentes profiteamur.

I DAGOBERTI

I

DAGOBERTI II parentes S. Sigebertus & Imnechildis. Illius obitus. Exilium DAGOBERTI.

Auctus Bonitus Aruernorum Episcopus partem ætatis in S. Sigeberti aulâ egerat, gratiofus & carus illi minister, primùm *Princeps pincernarum*, dein *annulo ex manu Regis accepto Referendarij officium adeptus*, vti scribit auctor coætaneus in eius Vitâ, ex tribus veteribus MSS. ad diem xv Ianuarij à nobis editâ, vbi num. 4 *flios* S. Sigeberto fuisse ostendit. Ex his solius DAGOBERTI, qui senior fuit, nomen expriment auctores: quem à Rege Sigeberto nomine patris sui fuisse appellatum adnotat Sigebertus Gemblacensis in Vitâ eiusdem S. Sigeberti, ad Kalendas Februarij à nobis illustratâ.

Natus est S. Sigebertus, primogenitus DAGOBERTI, anno, vt suprâ diximus, regni DAGOBERTI in Neustriâ octauo, Christi 10CXXXV, & Rex Austrasiorum constitutus anno regni illius xi, Christi 10CXXXVIII: qui Imnechildem in matrimonium duxisse potuit circa an. Chr. 10CL aut paullo pòst. Nihil enim certi tradunt auctores, coeptâ iam illâ xl annorum lacunâ Chronologiæ Francicæ, Annalibus Chronicisq̃ antiquis deficientibus, ex alijs veteribus monumentis supplendâ. Hinc in obitus S. Sigeberti assignando tempore admodum variant viri alioquin doctissimi. In tabulis Chronologicis ad Chapeauillaum de Episcopis Traiectensibus hæc leguntur ad annum 10CLIV: *Sigebertus Rex*

Austrasia

XI DCI

Austrasia moritur i Februarij. Vita. Molan. & quidem XVI anno regni sui. Vignierius in Chronico Burgundia. Anno XI à morte patris. Baronius. Tabulas illas sequuntur Bartholomæus Fisen, Iacobus Malebrancus, Autbertus Miræus aliique, sed non præiuerunt qui in iis indicantur auctores. Baronius & Vignierius defunctum tradunt anno 10CLVIII; Vignierius prætereà *annum regni* statuit XVI vel XVII. At Vita habet *obiisse Kalendis Februarij, ætatis suæ anno ferè tricesimo primo, regni vicesimo octauo, ab Incarnatione Domini anno sexcentesimo sexagesimo secundo, à transitu S. Martini anno ducentesimo sexagesimo tertio.* Molanus in Natalibus SS. Belgij ex Vitâ eisdem ætatis, regni, & epochæ Christi annos retinet. Sed qui tempore Sigeberti Gemblacensis, illius Vitæ auctoris, annus Christi numerabatur 10CLXII, nobis annum à Ianuario inchoantibus esse sequentem 10CLXIII sæpius monet Bucherius. Est autem hic annus Christi medius inter duos extremos adiunctis characteribus indicatos. Nam annum à transitu S. Martini CCLXIII, ex calculo alibi à nobis accuratè probato, conuenit in annum Christi 10CLX, & contrà annus ætatis S. Sigeberti XXXI, eiusque regni XXVIII incidit in annum Christi 10CLXVI. Quàm hæc procùl absunt ab anno 10CLIV, quem illi auctores probandum susceperant! At post annum Christi 10CLX S. Sigebertum aliquot adhuc annis vixisse confirmat Episcopatus S. Remacii Traiectensis, quem anno 10CL susceptum decem annos administrauit, in Chronico MS. cœnobij Trudonensis expressos: eosque exigunt tum Acta S. Trudonis lib. 2 Diatribæ nostræ de Episcopatu Traiectensi cap. 6 citata, tum monasteria Stabulaus & Malmundarium à Rege Sigeberto anno VI Episcopatus S. Remacii extructa, & triennio post à S. Remaclo adhuc Episcopo Traiectensi dedicata: qui post annum

10CLX

IOCLX relicto Episcopatu, ibidem annos aliquot vixit, quādo & bina ei à Sigeberto signata sunt diplomata, quibus vtrūque monasteriū regiè dotauit. In iis dicitur *vir venerabilis Remaclus Episcopus, Christo auspice, Abba præesse*, vt vel inde annus obitus Sigeberti in Actis indicatus necessariò inferatur. Quin & S. Sigebertus dum in secundo diplomate reuocat donationes à se factas, antequàm *ad legitimam peruenerat aetatem*, easque solūm ratas censet, quas *ab anno regni sui decimo quarto* concesserat, prouectiorem se ostendit, & plures post decimum quartum lapsos esse annos. Ipsa diplomata integra excusa sunt i. Februarij pag. 234 & 235. Quibus omnibus collatis cum annis regni Chlodouei fratris, & huius filiorum Chlotharij III, Childerici & Theoderici, arbitramur obitum S. Sigeberti conferendum in Kalendas Februarij anni Christi IOCLXIII, aetatis XXVIII, quando filius DAGOBERTVS potuit natus esse annos decem aut circiter, aptus qui in Clericum attonderi se pateretur, & procul extra Galliam ablegaretur.

Mortuo ergo S. Sigeberto, DAGOBERTVM filium, cui iure hæreditario regnum Austrasiarum debebatur, *factione Magnatum pulsum esse* tradit Willielmus Malmesburiensis lib. 3 de Gestis Pōtificum Anglorum in Vitâ S. Wilfridi Archiepiscopi Eboracensis, ab Heddio Stephano (quem S. Wilfridus ex Cantio euocatum cantui Ecclesiæ suæ tradendo magistrum præfecerat) scriptâ. Ipsum autem S. Wilfridum fuisse DAGOBERTO singulari amicitia coniunctum infra constabit. Porrò inter Magnates, à quibus ablegatus est DAGOBERTVS, auctoritate & potentiâ præualebat *Grimoaldus Maior-Domus*, qui in eâ dignitate B. Pippino patri suo anno IOXLVI, mortuo successerat. Huius ergo aliorumque Magnatum *factione in Clericum attonsum esse* DAGOBERTVM

tradunt Acta SS. Audoëni Archiepiscopi Rotomagensis, & Remacli Episcopi Traiectensis, Sigebertus in Chronico & in Vita S. Sigeberti, Auctor anonymus in Fragmento, quod Chronico Alberti Argentinensis in MSS. præfixum reperit ediditque Christophorus Vrsitius tomo 2 Rerum Germanicarum pag. 74 & ex eo Andreas Chesnæus tomo 1 Scriptorum Franciæ pag. 782. *Grimoaldus ergo filium Sigeberti, nomine DAGOBERTVM, Didoni Pictauesi Episcopo detonsum sub custodia direxit, vti narratur in libello vetusti scriptoris de Maioribus-Domus Regiæ. Aut certè attosus est DAGOBERTVS consilio Didonis Episcopi Pictauesis, & per manum ipsius Didonis in Scotiam directus ad peregrinandum, vti legitur in Actis S. Sigeberti apud Chesnæum ex MS. Petauij, in Chronico Sigeberti, apud Continuatores Aimoini lib. 4 cap. 42, aliosque. Per Scotiam intelligit Malmesburienfis Hiberniam insulam, ex qua DAGOBERTVM ad se venientem hospitio recepit S. Wilfridus. Erat eâ ætate, seu pactis foederibus, seu solum ingenuâ hospitalitate, Galliæ arctè deuincta Hibernia, vt vltro citroque frequentissimi commearent. Ita Agilbertum, dein Episcopum Parisiensem, in Hiberniâ non paruo tempore legendarum gratiâ Scripturarum demoratum fuisse, tradit Beda lib. 3 cap. 4. At, qui DAGOBERTVM in Hiberniam deduci curauit Dido, erat ex præcelsâ & nobilissimâ Francorum progenie ortus, à Chlothario Rege, cum vniuersæ Francorum monarchiæ præesset, datus Pictauesibus Episcopus, patruus S. Leodegarij, à cuius sorore prognatæ dein fuere Bildechildis vxor Childerici Regis, & Bersuinda mater S. Odiliæ, Didonis proneptes, vti tradunt Vrsinus in Vita S. Leodegarij, Auctor Vitæ S. Odiliæ, memoratus antè anonymus ab Vrsitio editus. Adde Leudesium, qui consilio Leodegarij factus fuerat Maior-Domus, patrem fuisse Adalrici,*
siue

siue *Athici*, patris S. Odiliae. Ex quibus familiaris Episcopi Didonis cum Grimoaldo & Magnatibus Austrasiis notitia coniici facile potest:

I I

Reges Austrasiorum, Childebertus intrusus, dein Childericus sub tutelâ Imnechildis amita, matris DAGOBERTI. Huius ab exilio reditus, & regnum in Alatiâ & confiniis. An in Thuringiâ habitârit?

DAGOBERTVM factione Procerum relegatum esse *exilio irrenocabili* aiunt Acta S. Sigeberti apud Chesnæum, proque eo in *regnum Austrasiorum intrusum Childebertum filium Grimoaldi*: à quo S. Niuardum Archiepiscopum Remensem Ecclesiae suae à teloneis aliisque tributis immunitatem impetrasse, atque ab eius patre Grimoaldo villas Calnicicum & Victuriacum S. Remigio oblatas tradunt Flodoardus lib. 2 Historiae Ecclesiae Remensis cap. 7, & Auctor Vitæ S. Niuardi Kalendis Septembris. Huic Childeberto in breuissimo Chronico Regum Austrasiorum tomo 1 Chesnæi pag. 781 tribuuntur VII anni, quot ille annos haudquam regnauit. Annus illi integer aut sesquiannus in Chronico Sigeberti assignatur. Vt autem regnum Childeberti magis firmaretur, duplex perditiones Austrasiorum sparsus rumor est; scilicet DAGOBERTVM vitâ functum esse. Ita post obitum Childerici fratrem eius *Theodericum defunctum* etiam esse, cum sacramento omnes asseruisse infra exponemus

ex Vitâ S. Leodegarij. Alter vulgatus rumor, Childebertū, pridem à Sigeberto Rege fuisse adoptatum regni Austrasiorum hæredem, si ipse liberos non reliquisset. Vnde posteriores scriptores, sumptâ errandi occasione, arbitrati videntur Sigebertum diu prole caruisse. Auctor Vitæ S. Boniti xv Ianuarij scribit num. 4 *post obitum Sigeberti, filiiq; defunctis, pronepotem eius, imò nepotem ex fratre, Childericum nomine, suscepisse sceptrâ Austrasiorum: cuius conspectui ita paruit gratus Bonitus, ut eligeretur Iudex præfecturæ Massilia primæ provincie.*

De regno Austrasiorum in Childericum translato hæc scribit coæuus Auctor in Vitâ S. Bathildis Reginae, huius matris, ex MSS. à nobis xxvi Ianuarij editâ: *Deo iubente Rex Chlodoueus, inquit, vir eius migravit à corpore, relictâque sobole filiorum cum matre, suscepit illud filius Chlotharius quondam Francorum regnum. . . . Tunc enim & Austrasij pacifico ordine, ordinante Domnâ Bathilde, per consilium quidem Seniorum, receperunt Childericum filium eius Regem Austri. Quando etiam iuxta Domna Bathildis magnam fidem, Deo gubernante, ipsa tria regna Neustriæ ac Burgundiæ sub Chlothario, & Austrasiæ sub Childerico inter se tenebant pacis concordiam. At Grimoaldum captum Parisios deductum, carceri inclusum, perque varios cruciatus vitam finiuisse, plures tradunt scriptores. Factum id labente anno DCLXIV, cum iam Chlotharius altero anno in Neustriâ regnaret.*

Quæ fuerat S. Sigeberto vxor Imnechildis (& filio abducto in Hiberniâ, forsan Parisios fugerat, opem imploratura contra regni inuasorem) dein cum Childerico adolescentulo Austrasios rexit, à quibus regni illius anno II, Kalendis Augusti, impetrauit S. Amandus monasterium Barisiacum in agro Laudunensi. Donationis diploma edidit Miræus

lib. I Diplomatum Belgicorum cap. 3, sed pro Reginâ Imnechilde substituitur Bildechildis, quæ eidem Childerico postea, virilem adeptæ ætatem, vxor fuit. Labbeus in Miscellaneis curiosis cap. 4 § 3, quòd in diplomate legatur, eū propter imbecillam ætatem minimè potuisse subscribere, & tantum manu propriâ subtersignasse, nomen *Bildechildis* debere abesse ratus, iudicauit substituendam esse *Baldechildem* matrem Childerici, sed hæc cum Chlothario seniore filio, etiam adolescentulo, Neustriam regebat & Burgundiam: neque propter *Austrasiorum emulationem* (de quâ alibi) tam amplâ dominatione potuisset illius quoque partis administrationi intendere. Antiquus Codex noster MS. in Appendice ad Vitam S. Amandi tradit *cellulam, quæ vocatur Barisiacus, cum adiacentibus sibi appendiciis Childericum Regem & Imnechildem Reginam illi condonasse*. Quæ etiam refert Chesnæus tomo I pag. 647. In codice MS. Amandino ita legitur: *Childericus Rex Francorum & Chinechildis Regina, viro illustri Bertuino Comiti. & sub finem: Signum Childerici Regis. Chinechildis Regina subscripsi. Datum sub die Kal. August. anno II regnante Domino nostro Childerico Rege. Quæ Chinechildis eadem est Imnechildis, cuius expuncto ex ignorantia nomine, substituta est Bildechildis. Eam Childerici donationem ratam habuit post Ludouicum Pium Lotharius Imperator, petente Adalleodo viro venerabili Abbate monasterij S. Amandi, vti in diplomate legitur, quod sic incipit: In nomine Domini nostri Iesu Christi Dei æterni. Hlotharius Diuinâ ordinante prouidentia Imperator Augustus. Si postulationibus fidelium nostrorum iustis & rationabilibus Diuini cultus amore fauemus. . . . quatenus villam, quam pridem Childericus Rex prædictæ Ecclesiæ ob communem inibi degentium Fratrum commoditatem delegauerat in pago Laudunense, quæ olim Barisiacus dicebatur &c. & recognauit Eichardus ad vicem*

Agilmari. Eiusdem Reginae Imnechildis consilio traditur etiam Childericus fundasse Monasterium in valle S. Gregorij in Alsatiâ superiore, vulgò *Munster in S. Gregorien-thal.* Huius foundationis meminerunt Munsterus in Cosmographiâ, Matthæus Merianus in Topographiâ Alsatiæ, Samarthani lib. 4 Genealogiæ Francicæ cap. 5, rati Imnechildem fuisse priorem uxorem Childerici, & materteram S. Odiliæ, quæ Bilichildis fuit, vnica illius coniux.

Imnechildis ergo summæ prudentiæ Regina, non solum pro Childerico adolescentulo regnum Austrasiorum admittit, sed etiam postquam is adoleuit, iamque ductâ Bilichilde uxore, regnum administrabat, illum adhuc fideli consilio iuuat, ac tandem pro eodem, in Neustriam euocato, Austrasias imperauit. Potuit denique eadem Regina & Childerico nepoti regnum adseruare, & DAGOBERTO filio, ex Hiberniâ reduci, in locis magis remotis partem regni adsciscere, & inter vtrumque Regem pacem concordiamque fouere.

Reditum DAGOBERTI, regni que paterni portionem receptam his verbis indicat Malmesburiensis ex Heddio Stephano, vt supra diximus, auctore coætaneo: *Iamq; se, inquit, verna temperies aperiebat in flores, cum VVilfridus Archiepiscopus Eboracensis itinere reincepto ad DAGOBERTVM Regem Transrhenanorum Francorum venit. Is non immemor, quòd eum quondam factione Magnatum pulsum, & de Hyberniâ ad se venientem, hospitio receperit, & equis sociisque adiutum patriæ remiserit; benignè habuit, multisq; precibus fatigauit, vt prouinciam remanentiâ suâ dignaretur, Episcopatum Strateburgensem accipiens. Cum ille rogantem ad reditum suum Româ distulisset, cum Deodato Episcopo suo ire laxauit. Erat S. Wilfridus in summo honore apud varios insulæ Britannia Reges, Wulfherum Merciorum,*

ciorum, Egbertum Cantiorum, & maximè Oswium eius-
 que filium Alcfridum Nordhumbrorum: ordinatus in Gal-
 liâ anno 10CLXIV Episcopus, sed non nisi anno 10CLXVIII
 ad finem vergente ad Sedem Ecclesiæ Eboracensis admis-
 sus, ac decennio post expulsus. At Rex DAGOBERTVS circa
 annum 10CLXX, aut prius aliquantò, à Wilfrido videtur in
 patriam remissus: nec diu post matrimonio iunctus, varios,
 vt infra dicetur, liberos procreauit. S. Arbogastum dein ad
 Episcopatum Argentoratensem promouit: quem Episco-
 patum S. Wilfrido obtulerat; cuius hospitalitatis aliorum-
 que quondam acceptorum beneficiorum dicitur Rex non im-
 memor fuisse.

Illac porrò iter Romam versùs instituit S. Wilfridus, vt
 insidias Ebroini Ducis Francorum & Theoderici Regis declina-
 ret, quibus à Britannia mandatum erat, vt VVilfridum Episco-
 pum caperent & spoliarent. Et verò Adalgisum Frisiæ Regem
 gentilem ad necem vel expulsionem viri Dei Ebroinusepistolis ten-
 tauit, aurum immensum pollicitus: sed irritus fuit, vt deinceps
 narrat idem Malmesburiensis, qui ideò videtur DAGOBERT-
 TVM Regem Transhenanorum Francorum appellare, quia hoc
 iter per illius ditiones ultra Rhenum fitas confecerat S.
 Wilfridus, Ultraiecto (vt credibile est) Argentoratū. Wim-
 phelingus in Vitâ S. Arbogasti DAGOBERTVM Francorum
 Germanicorum Regem gloriosissimum, & in Vitâ S. Florentij,
 itidem Argentoratensis Episcopi, Germanorum Regem ap-
 pellat. Est autem Argentoratum, antiqua Tribocorum
 vrbs, Germaniæ primæ in Notitiâ Imperij attributa, Ar-
 gentina posteris, Strateburgum, & Strasburgum appellata,
 & antiquæ Galliæ adscripta. Urbem hanc perlabitur Bru-
 scha non ignobilis Alsatia fluius, postquam oppida Dach-
 stenium & Molshemium alluit, vnde haud procul distat
 Kirche-

Kirchemium, palatium DAGOBERTI, in quo eum *domicilium* *fixisse* Acta S. Florentij indicant: & ipse DAGOBERTVS infra in diplomate *regalem suam habitationem* nuncupat: & passim historici confirmant. Inter DAGOBERTI Transrhennas ditiones Thuringia fuit, in earum extremo limite, à Theoderico I Rege Austrasiorum olim subiugata. Cui à DAGOBERTO I Dux præpositus Radulfus, fœdere cum Winidis inito, contra S. Sigebertum rebellavit: quanto egregiam S. Sigeberto operam nauavit Ænoualaus Comes Sigiontensis, uti auctor est Fredegarius cap. 87. Apud Thuringos DAGOBERTVM è regno expulsum cum coniuge suâ habitasse tradit ex Chronicis MSS. Matthæus Merianus in Topographiâ Archiepiscopatus Moguntini, agens de Heiligenstadio Eichsfeldiæ vrbe primariâ, quem locum sua exordia DAGOBERTO debere aiunt, castrumque istic extructum, quod *Antiquum-burgum* etiamnum appelletur: eidemque diuinitus ostensas Reliquias SS. *Aurei & Iustinae* Martyrum, ob quorum memoriam *Heiligenstadt* loco nomen sit factum, quod vrbe, vel locum sanctum aut Sanctorū sonat; atque ob basilicam liberalibus impensis ædificatam, & collegium Canonorum amplâ dote instructum: etsi eorum quædam à posteris, potissimum B. Rabano & Willigiso Archiepiscopis Moguntinis, credantur adiuncta. An mox à suo ex Hiberniâ reditu illic aliquamdiu habitârit, indeque in Alsatiam euocatus sit, nolumus ex nudâ coniecturâ pronuntiare. Ad certiora properamus.

I I I

Pacificè regnatum à patrue libus, DAGOBERTO in Alsatiâ & trans Rhenum, Childerico in reliquâ Austrasiâ. Huius coniux Bilichildis ab Imnechilde matre DAGOBERTI diuersa. Episcopi Argentoratenses Ansoaldus & Rodharius. Monasteria extructa à SS. Deodato, Hildulpho, Arbogasto, Florentio.

Regnum Childerici reuifamus, apud quem, etiam matrimonio iunctum, degebat prudentissima Regina Imnechildis, Regis DAGOBERTI mater. Dedimus Kalendis Februarij illustre Childerici Regis diploma, quo donationes monasteriis Stabulensi & Malmundariensi à S. Sigeberto factæ confirmantur: cuius diplomatis aliud exemplar Bambergâ nobis transmisit Ioannes Gamansius noster ex archiuo Ecclesiæ Bambergensis, vbi aliqua S. Remacli Reliquiæ adseruantur, descriptum: ex illo nonnulla huc transferimus.

Childericus Rex Francorum, Emnechildis & Bilihildis gratiâ Dei Reginae, cum viris illustribus Gundoino Duce, & Hodone Domestico. Ad æternam procul dubio mercedem credimus pertinere, si petitionibus Sacerdotum vel quorumlibet deuotorum iusta petitionum perducimus ad effectum. Igitur Dominus & Pater noster Remagus Episcopus Clementia regni nostri petiit pro monasteriis suis Stabelau siue Malmundario, quæ bonæ recordationis auunculus noster Sigebertus quondam Rex suo construxit opere. Vnde & ipsius Principis regiminis tale præceptum nobis ostendit relegendum . . .

K

vt

ut per consilium Pontificum ipsius temporis, id est, Chuniberti, Nemoriani, Gisoaldi, cum illustribus viris, Grimoaldo, Fulcoaldo, Adregisilo, Bobono, Ducibus, Chlodulfo, Ansegisilo, Gariberto Domesticis, taliter actum fuit. . . Vnde iussimus pro hac re Domino & Patri nostro Theodardo Episcopo, vel illustri viro Hodoni Domestico, cum forestariis nostris ipsa loca mensurare & designare per loca denominata . . . ut absque ullius impugnatione forestariorum vel cuiuslibet persona, liceat ipsam familiam Dei quieto ordine residere, & pro vitâ nostrâ & stabilitate regni Francorû die noctuq; Domino famulari. Et ut hac praeceptio nostra in membranis conscripta, firma & inuiolabilis perseueret; manu nostrâ subter eam decreuimus adfirmare. Signum gloriosi Domni Childerici Regis. Signum Emnechildis Reginae. Signum Bilihildis gratiâ Dei Reginae. Signum Gundoini Ducis. Data quando fecit mensis September dies VI, anno VIII regni Domni Childerici Regis. Traiecto feliciter.

Annus is Christi est IOCLXXII: quo tempore florebat, in diplomate nominatus, Theodardus Episcopus Traiectensis, anno IOCLXXVI palmam martyrij adeptus. Reliqui Pontifices sunt S. Chunibertus Coloniensis, S. Nemorianus, alius Numerianus, Treuirensis, & Gisoaldus Virduenenfis. Dux Gundoinus, qui Regias tabulas etiam signauit, videtur ille esse, quem Ansegisus ad maximos militiae honores promouit, à quo dein miserè peremptus est; quemque filius eius Pippinus, necem paternam ultus, interemit, uti infra iterum dicetur. Ceterum huius donationis meminerunt, tum Childerici frater, Rex Theodericus, & huius filius Chlodoueus III, quorum monumenta infra damus, tum Imperatores Otto II & Henricus II, ac Pontifex Romanus Leo IX, uti ex eorum diplomatis infra citandis constabit: sed potissimum Ludouicus Pius Imperator, in cuius priuilegio ipsum Childerici diploma totidem ferè verbis repetitur, Detulerunt nobis,

bis, inquit, *Præceptum Childerici Regis, in quo continebatur, qualiter vir sanctus, Remagnus scilicet nomine, qui nunc eodem in monasterio requiescit, detulisset ei præceptiones Sigiberti Regis: in quo erat insertum, qualiter easdem cellulas nouo opere construxisset, & de sua foreste duodecim leugas undique mensuratas, siue quæ infra erant, pro Diuino amore concessisset. Sed prædictus Pater magis diligens quietè Domino seruire, quàm tumultuosam seculi perturbationem perpeti, deprecatus est eundem Childericum Regem, ut sex leugas eis subtraheret, propter quietudinem monachorum ibidem consistentium, & sex eis per suum Præceptum confirmaret, atque undique designari iuberet. Sicut & idem Rex libenter procurauit, id est, de monasterio Malmundario vsque Siccum-Campum. Ac dein longo ordine loca finitima per circuitum in vtroque diplomate assignantur, & tandem ad Siccum-Campum determinatio reducta completur. Hæc ibi. Claram ergo atque indubitata hæc omnia diplomata sibi inuicem adstruunt fidem. Præcipuum ad ea, quæ diximus, roboranda, primo inest pondus, cui subscripserunt post Childericum Regem, Emnechildis Regina vidua S. Sigiberti, & mater DAGOBERTI Regis, Bilichildis Regina, vxor Childerici, ab illâ prorsus diuersa.*

Duo in Catalogo Bruschi referuntur Episcopi Argentoratenses, à Childerico Rege constituti, qui saltem tempore regni eiusdem eam Ecclesiam administrarunt: Ansoaldus, qui fortè primos eius attigerit annos, & Rodtharius Ducali origine & stemmate natus, atque ex regia curia Magistro ac strenuo equestris ordinis viro Episcopus. Quo tempore S. Deodatus Episcopus Niuernensis extruxit monasterium Vallis-Galileæ ad Mortam fluuium. Et hæc certissima esse, & vetustis diplomatibus etiam demonstrari addit Bruschius. In Vita S. Deodati (quæ auctoritate Leonis IX Pontificis anno Christi CIOXLIX

approbata, in Ecclesiâ solebat legi, & anno CIOCCXIX Nanceij plenius est excusa) hæc traduntur: *Liberalis munificentia Childerici excellentissimi Regis à fisco abscissam eandem Vallem-Galilaam, cum omni integritate, viro Dei successoribusq; eius, annulo suo firmavit in ænum.* Vtinam illud diploma obtineri posset! Aliud concessit S. Deodato S. Numerianus Archiepiscopus Treuirensis, in quo expetit pro Childerico Rege preces fundi. Illius solam inscriptionem producit Ioannes Ruerus par. 3 Antiquitatum Vosagenium lib. 1 cap. 1, estque eiusmodi: *Dominis sanctis & summi culminis Apostolici Pontificalis Cathedrae speculae presidentibus, in Christo fratribus Chidulpho, Clodoaldo, & Eborino Episcopis comprouincialibus, Numerianus Archiepiscopus, supplex & fidelis vester presumit mittere salutem.* Fuerunt autem hi Episcopi Chidulphus, aliis Chlodulphus, Metensis, Clodoaldus, supra Gistoaldus, Viridunensis, Eborinus Tullensis. Quæ tres Sedes, eaque solæ, subsunt Archiepiscopatu Treuirensi. Eum Archiepiscopatum, mortuo S. Numeriano, suscepit S. Hildulphus: qui, uti idem Ruerus in antiquioribus MSS. legi testatur, priuilegia, immunitatesque à S. Numeriano, & Pontificibus Romanis datas, S. Deodato confirmavit: dein mitrâ positâ eremiticam vitam elegit, arctissimo amicitiae vinculo S. Deodatum complexus, & Medianum monasterium ad eundem Mortam flouium extruxit, cui simul & Valli Galilææ à morte Deodati præfuit.

Præceteris comites S. Deodato adhesisse feruntur Arbogastes, & Florentius, quorum prior in sacro nemore, quod Teutonico idiomate Heiligisforst vocitatur, eremiticâ vitâ est functus, indeq; ad Episcopatum Argentina ciuitatis raptus: cui decedenti alter à solitudine Hasale abstractus, successor est datus. Ita Acta S. Deodati, quæ stylo nonnihil emendato edidit Surius ad XIX Iunij.

apud

apud quem ita legitur: *Præ ceteris comites fuerunt Arbogastus & Florentius & c.* Auctor fragmenti historici Chronico Alberti Argentinensis apud Vrstitium præfixi, tradit *B. Arbogastū & Florentium circa annum Dominica Incarnationis DCI. XXIII clarruisse*, scilicet quando apud Austrasios regnabat Childericus, & apud Francos Rhenanos DAGOBERTVS filius S. Sigeberti. Acta S. Arbogasti ex duplici codice MS. hæc habent: *Tradunt namq̃ S. Arbogastum in temporibus DAGOBERTI Regis, cum sancta Ecclesia longè lateq̃ flores doctrina Catholica suauè redolentes diffunderet, & verbum Dei vsquequaque properè curreret, de Aquitaniâ progressum, primò, vt diximus, in Heiligisforst eremiticâ vitâ functum, dein Diuino nutu (quod postea signis testantibus patuit) Argentinensis Ecclesia Cathedram consedisse, susceptumq̃ culmen regiminis felici gubernatione diu rexisse. Qui beatus Christi Sacerdos præfato Regi amicâ familiaritate adeò est innexus, vt eo intra Regalem aulam adscito, illius alloquio, quasi mellis dulcedine degustatâ delectaretur, & consilio vteretur.* Hæc ibi, quæ eadem referuntur in Breuiario Argentinensi anno MDCCCCLXXXIX excuso, ac recitari solent XXI Iulij, die S. Arbogasti cultui dicato. Auctor huius Vitæ videtur esse Vtho, ordinatus anno MDCCCCL Episcopus Argenteratensis, à quo scriptam esse Vitam S. Arbogasti tradunt Eifengreinius in Catalogo testium veritatis, Posseuinus, Vossius, aliique.

Arbogasto successit S. Florentius, ei antea vitæ eremiticæ, ac dein monasticæ, socius & amicus, cuius Vitam ex codice MS. Bodecensis Canoniorum regularium in Westphaliâ monasterij, & eodem antiquo Breuiario Argentinensi, edemus VII Nouembris: in quâ hæc leguntur: *Temporibus namq̃ illustris Francorum Regis DAGOBERTI, præclarus Pater Florentius ineffabili tam odore quàm decore virtutū floruit.. adsci-*

tis sibi eiusdem sancti propositi sociis, Arbogasto videlicet, Theodato
 atque Hildolfo, . . . fines attigit *Alsatia*, & eo locorum, ubi riuu-
 lus, qui ab incolis *Haselach* nuncupatur, *Vosago* terminum ponens,
 fluuit cui nomen *Bruscha* est, illabitur, manendi sibi requiem elegit.
 Predictis itaque sociis eius ab ipso recedentibus, non longè à riuulo
 repertâ planitie consedit. Similia referuntur in eiusdem Flo-
 rentij Vitâ breuiore, ex MS. Colonienfi edendâ, quæ ita
 incipit: *Temporibus DAGOBERTI Regis S. Florentius, comitan-*
tibus secum S. Arbogasto, Theodato atque Hildolpho, de Scotiâ venit
in Alsatiam. Eneadem tempora antè indicata confirmantur;
 quibus Childericus (in cuius ditione degebant SS. Deoda-
 tus & Hildulfus) gubernabat Austrasios, & DAGOBERTVS
 populos *Alsatia*, in quâ Vitam eremiticam egerunt SS. Ar-
 bogastus & Florentius. *Bruscha* flumen, vltra oppida *Dach-*
stenium & *Molshemium*, non procul à *Mutzighemio* am-
 nem *Haselam* illabentem suscipit, vbi monasterium *Hase-*
la, siue *Hasla* Rex DAGOBERTVS fundauit. Qui inde versùs
 confinia *Palatinatus* è regione *Badensis* ditionis *Sura* flu-
 uius in *Rhenum* influit, *Suraburgo*, quod alluit, nomen de-
 dit: vbi collegium *Canonicorum*, quod monasterium est
Helige-forst olim dictum, fundatorem agnoscit S. Arboga-
 stum, intra limites *Alsatia* & ditiones DAGOBERTI Regis.
 At supra *Bruschæ* fontes, *Morta* flumen est, iuxta quod ex-
 truxerunt S. Deodatus monasterium *Vallem-Galileam*, nunc
S. Deodati, vulgò *S. Die*, nuncupatum, & S. Hildulfus *Media-*
num monasterium, vulgò *Moiën-mostier*. Quæ loca, vti hoc
 tempore Ducibus *Lotharingæ*, ita tum Childerico Regi
 subiecta erant.

IV

*Childericus Neustriae Rex factus. Huius successor Theodericus. Ab Austrasiis assumptus Chlo-
doveus. Regnum DAGOBERTI in Alsatiâ. Ad-
uentus S. VVilfridi Episcopi.*

MORTUO Chlothario III, Neustriae ac Burgundiae Regi, successit tertius frater Theodericus. Dem hoc paullo post pulso Childericus, qui anno regni Austrasiorum XII, Christi 10CLXXVI, unâ imperium Neustriae obtinuit, quod ita demonstratur. Baldericus lib. I Chronici Cameracensis cap. 27 edidit diploma donationis monasterio Maricolenfi ad Helpram in Hannoniâ fluvium à S. Humberto Abbate factæ, aliquantò correctius relatum à Miræo in Codice Donationum piarum cap. 5, quod nos ex autographo, ipsius Humberti sigillo munito, descriptum habemus, hoc exordio: *Anno duodecimo regni Domini nostri Hildrici gloriosi Regis, ego in Dei nomine Humbertus.* interponitur apud Baldericum *xv. Kalendas Aprilis*, quo die fuisse datum, aliunde potuit didicisse. Annum illum XII regni in 10CLXXVI convenire confirmat in clausulâ diplomatis, *subnixa ad stipulationem idoneorum testium, Domni videlicet Vindentiani Episcopi & Fulberti fratris Humberti.* Nam (vt ex tabulis antiquis sibi à Claudio Desprez comunicatis probat Coluenerius in Notis ad cap. 19 Balderici) *S. Auberto Episcopo Cameracensi XIII Decembris anno 10CLXXV defuncto successit Vindentianus, seu Vindicianus assignato anno 10CLXXVI, temporibus Theoderici Regis, qui post Chlotharium fratrem summam regni suscepit, reniten-*
ibus

tibus plurimis ex Francorum Principibus, maximè propter Ebroinum, qui Maior domus regie illis permolestus erat, vt tradit idem Baldericus cap. 20, vbi vtriusque & Theoderici & Ebroini subiungit eiectionem. Erat autem Ebroinus (vt monet in Vitâ S. Leodegarij Vrsinus) Francis odiosus, quia quod per eundem sub Rege Chlothario sustinuerant ponderis iugum, iterum metuebant, potissimùm postquàm multitudo nobilium, qui ad Regis noui properabant occursum, Ebroino mandante, itineris accipere repudium fuerat coacta, vti ex alterâ S. Leodegarij Vitâ habemus. Quare Optimates, conspiratione factâ, Theodericum cum Ebroino, quòd non esset iis presentibus solenniter, vti mos est, sublimatus, persequuntur: tandem captum, & violenter iniuriis affectum sub monachali habitu monasterio includunt: & fratrem suum Childericum subrogant in regnum, vt referunt Acta MSS. S. Amati Episcopi Senonensis XIII Septemb. danda. En regnum Theoderici, quamuis breui tempore finitum, quo S. Vindicianus anno 1061 Episcopus factus, donationi S. Humberti subscripsit XVIII Martij, anno XII regni Childerici. Hic deinde in Neustria regno confirmatus, super omnem domum suam S. Leodegarium Pontificem sublimauit, & Maiorem Domus in omnibus fecit, vti in huius Vitâ prosequitur Vrsinus, qui addit tribus penè annis Regem sub eius directione imperasse tam Neustriis, quàm Austrasiis, qui antè felicissimum eius regimen per annos duodecim fuerant experti.

Toto eo tempore superfuisse Imnechildem Reginam, matrem DAGOBERTI Regis, & dum forsan aliquis Childerici filius Austrasiis Rex daretur, hisce præfuisse, innuitur in Vitâ S. Præiecti Episcopi Aruernorum xxv Ianuarij ex MS. Ultraiectino editâ, vbi num. 11 ita legitur: *Cum vir Dei Præiectus, in ius ab Hectore Comite vocatus, se vndique ar-*
statum

Etatum cognouisset, necessitate compulsus, ita respondit, se causas Ecclesie Imnichilde Reginae ditioni commendatas habere. Cumq; hanc assertionem cognouissent, imperfectum opus remansit. Beatus igitur Praelectus operis sui laborem, & quomodo per fideiussores uenisset exhibitus tandem depromit. Rex uero & Regina Bilichildis (ita in altera Vita nomē exprimitur) timore perculsi, ueniā corā omnibus expetunt, & pro eius labore mærore sunt inflicti. Erant autem solennes uigiliae Paschæ, anno Childerici in regno Neustriae 17, Christi 1067, quando S. Leodegarius declinaturus iram Regis, cuius animum excitata æmulorum flatibus inuidiæ scintilla paulatim incenderat, Luxouium secessit. Nec diu superfuit Rex, Optimatibus Palatinis Neustriae minus gratus ab insidiatoribus impiis unā cum Regina prænante interfectus, & cum filia Rotomagi in basilicā S. Petri sepultus, ut colligimus ex Vita SS. Audoeni, Leodegarij, Wandregifili & Lamberti. In Promptuario antiquitatum Tricassinarum Nicolai Camuzati, post Vitam S. Bercharij Abbatis Deruēfis sequitur Priuilegium à Childerico Rege S. Berchario 14 Nonas Iulij anno III regni eius datum, cui etiam S. Leodegarius subscripsit, quo prædicti anni in regno Neustriae confirmatur. De filio Childerici cædi erepto, & in monachum attonso, Daniele nuncupato, ac dein ad Francorum regnum reuocato, ac Chilperico dicto, infra agemus, & de Theoderico ultimo eius nominis Rege, qui forsan alter eius filius fuit.

Childerico Rege defuncto, frater eius Theodericus ad regni sceptrum peruenit. Ast Ebroinus Austrasios sibi amicos asciuit. Hi acceperunt quemdam paruulum, quem Chlotharij fuisse filium confinxerunt, hunc in partibus Austriæ secum leuant in regnum. Quanti autem per hoc calliditatis figmentum Theodericum tunc defunctū, & Chlodouem Chlotharij esse filium crediderunt? Hac enim erat simulata occasio, quia omnes cum sacramento Theodericum asser-

L

bant

bant esse defunctum. Non diu post multis perpetratis sceleribus, cum sibi Ebroinus flagitiorum socios adiunxisset, in Francorum fines per vim inuasit: immaniſſimamq; exercens tyrannidem, de Rege quem falso fecerat, declinat ingenium, & ut in Theoderici palatium rediret, quorundam factione suscipitur, & iterum subiuò Palatij Maior-Domus efficitur, in pristinum gradum restitutus. Hæc auctores coæui in Vita S. Leodegarij.

Eodem adhuc anno VVilfridus, nuper Episcopatu Licefeldensi deiectus, ex Angliâ discedens, Gallico littori fortè appulsus, in Theodericum Regem & Ebroinum Ducem Francorum incidit, quibus à Britannia mandatum erat, ut VVilfridum Episcopum, Sede Eboracensi, pridem ab Egfrido Rege pullum, caperent & spoliarent. Quem illi errore nominis acti, sociis occisis, & rebus ablatis, abire suerunt. Luit ergo ille ambiguitatem vocabuli, alienumq; periculum suo redimens, vel nudus profugit à latronibus. At VVilfridus, cuius prudentiam hostilium consiliorum machina non laterent, leui Fauonio prouectus in altum, proras in Eurum obuertit, ut Frisiam nauigaret: exceptusq; à Rege & populo honorificè, ibidem hyemem, que imminebat, exegit Iamq; se verna temperies aperiebat in flores, cum VVilfridus, itinere reincepto ad DAGOBERTVM Regem Francorum Transrhenanorum peruenit, ut tradit Malmesbur. lib. 3 de Gestis Pontificum Anglorum. Annus is erat DCCLXXX, quo Episcopatum Strateburgensem à Rege DAGOBERTO oblatum cum VVilfridus ad reditum suum de Româ accipere distulisset, cum Deodato Episcopo Romam ad Agathonem Papam perrexit: vbi Episcopatu suo Eboracensi inuentum esse dignum docet Beda lib. 5. cap. 20. S. Deodatum Episcopum, fundatorem monasterij Vallis-Galileæ, de quo etiam supra egimus, Romam quoque profectum fuisse, ibidemque priuilegia & varias monasteriorum immunitates impetrasse, tradit Ruerus lib. I Antiq. Vosagens. par. 3. cap. 1.

Eundem

Eumdem Deodatum regnante Theoderico Chlodouei filio, & Childerici fratre, sub quo pessimus apostata Ebroinus excellentissimum Martyrem Leodegarium Episcopum variis tormentis vexatum capitali damnauit supplicio, de morte ad vitam transisse referunt eiusdem Deodati Acta. Hinc eum itineris Romani focium S. Wilfrido fuisse, vel ideò probatur magis, quòd alius, qui ex Angliâ eius comes venerit, nō assignetur Deodatus. De annis Christi in pluribus Sanctorum Actis non rectè adiunctis suprâ egimus. At quâ occasione à Rege DAGOBERTO oblatus Episcopatus Argentinensis Wilfrido fuerit, non æquè liquet, Num Rodtharius tum vitâ primùm functus? An S. Arbogastus à vitâ eremiticâ ad episcopatum raptus, hac occasione sperarit solitudinem sibi denuò licere petere? Ita certè Wilfridus rogantem Regem ad reditum suum Româ differre potuit.

V

Filius DAGOBERTI Regis à S. Arbogasto Episcopo Argentoratensi ad vitam reuocatus. Varia à DAGOBERTO Ecclesia Argentoratensi & monasteriis Schutterano & Saraburgo donata.

Autor fragmenti historici Alberto Argentinensi præfixi tradit, *filium DAGOBERTI per S. Arbogastum à morte suscitatum. Erat is calcibus equi miserabiliter protritrus. Euocatus S. Arbogastus, in oratione pernoctauit. Inter orandum puer quasi de graui somno excitatus, caput extulit, quem vinum erexit Arbogastus. Ita in MSS. Actis S. Arbogasti, in quibus & DAGOBERTI Regis munificentia his verbis prædicatur: Rex Cancellario*

L 2

accito,

accito coram Optimatibus suis testamentum facit, ut Rubiacha cum omnibus appendicijs consinibusq; ad se pertinentibus, etiam cum vilis, totum & integrum amodò & deinceps sit sub dominio sanctæ Argentinensis Ecclesiæ, seruienti Dei genitrici Mariæ, stabili & inextricabili stipulatione subnixum. Dein ipse quoque Rex ad Argentinensem Ecclesiã se Dei genitrici seruiturum contradidit, & plurima pradia eidem Ecclesiæ in proprietatem dedit: vti addunt eiusdem S. Arbogasti Acta vulgata par. 2 Legendę SS. anno CIOCCCLXXXIII atque iterum biēnio pòst excusæ. Extat datum Argentinensi Ecclesiæ Priuilegium Tageberti Regis super tribus curtis in Rubiaco, & in Bischouisheim & in Species: in hoc priuilegio agnoscit Rex, se olim exhereditatum propriis bonis (ita legi censemus, non filiis) ad protectionem & patrocinium Deiparæ Virginis Mariæ confugisse. Diplomatis huius partem ex membraneo codice Argentinensis dioecesis edidit Iodocus Coccus in DAGOBERTO Rege cap. 15, quam hîc damus, estq; eiusmodi:

In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. TAGEBERTVS Diuinâ fauente clementiâ nobilissimus Rex. Notum sit omnibus sanctæ Dei Ecclesiæ fidelibus, natis & nascendis, qualiter ego TAGEBERTVS exhereditatus, Christo volente, propriis bonis, S. Mariam mihi in hereditariam heredem acquisiui... dans in honorem Matris Domini ad Ecclesiæ Argentinensis monasterium tres curtes meas optimas & electas, quas ita discernebam à ceteris ut præessent cunctis: quarum vna sita est in pago Bischoffesheim & in Comitatu Chilcheim, altera in pago, qui vocatur Rubiaca, & in Comitatu Ilchichâ, tertia in pago, qui nuncupatur Species & in Comitatu Barginensi, scilicet has supradictas curtes ad supradictum monasterium cum seruientibus Optimatibus, vel etiam equitibus ad easdem curtes pertinentibus co iure tradidi... Acta sunt hæc in Senburg: & ut à nobis facta credantur, & à posteris nostris non infringantur,

tur, manu propria roborauimus et sigillari iussimus. Signum Domini TAGEBERTI, Regis pij. Ego Turandus Concellarius Regis, ipso iubente, rescripsi.

In Actis S. Arbogasti excusis idem Cancellarius *Durandus* appellatur. Quæ apponitur clausula, alicuius descriptoris est, nec vlllo modo cohæret, estque hæc: *Acta sunt hæc 14 Nonas Aprilis, Luna VII. Anno ab Incarnatione Domini 1007, Indict. V, regnante TAGEBERTO Rege anno XXXII regni sui.* Verùm illo anno erat Indictio XV, & DAGOBERTVS senior iam annos duodeuiginti è vitâ decesserat, qui tamè in Fragmento historico Alberti Argentinensis Chronico præfixo traditur *anno Domini 1007 obiisse*: quia eius filius innuitur esse, qui à S. Arbogasto ad vitam suscitatus ibidem traditur: quod vltiore non indiget refutatione. Cocius eodem cap. 15 *oblatam ait Argentoratensi Ecclesie, hodieq; in eius possessionibus perpetuare, amœnissimam terrarum regionem cis vltimâ, Rubeaquas, fecundis Elli vtrimque ripis ad vsque ferè Nouientum porrectam, ipsumq; Rubeacense oppidum cum arce regiâ Isenburgo, accuratâ finium typothesiâ hodie oppidorum pagorumq; circiter triginta duum definitum.* Ei, autem tractui ait *Mundati* appellationem inditam ab singularibus exemptionum & immunitatum prerogatiuis. & DAGOBERTVM in suprâ laudato priuilegio cauere, *vt qui in monasterij Deipare Virginis Argentinensis potestatem veniunt, liberaliter degentes sub Aduocati iure in liberalium virorum numero teneantur, nullumq; famulatum (præterquam Ecclesie, cui addicti sunt) Domino illius loci, vel etiam Regi exhibeant, nisi ab eis beneficia teneant. Habeant quoque liberam potestatem emendi, vendendi, dandi, habendi, & posteris eorum propria iura dimittendi: denique vt iustitiam inueniant supra omnes, qui illic subditi sunt.* Hæc ibi DAGOBERTVS. Wimpelingus in Arbogasto ait, *Rubiachum oppidum cum populo, pagis*

& vniuersis possessionibus appellari superius *Munus datum*: vnde *Mundatum*: quod aliis dicitur quasi *manu datum*. DAGOBER-TI filius in dictâ arce regiâ Isenburgo natus videtur, ac de sacro baptismatis fonte renatus. Quod Philippus Simonis in Historicâ Episcoporum Spirensium descriptione in Principio III Episcopo, aliiq̃ue nonnulli, vt asserit Coccius cap. 12, attribuerunt S. Sigeberto filio DAGOBER-TI I, quem *Aurelianus à Chariberto de sancto lauacro exceptum* fuisse suprâ ex Fredegario ostendimus. Nomen filij forsan *Sigebertus* fuit, quem nomine patris sui appellauit DAGOBER-TVS, vt ipse suum acceperat nomen.

Idem *Arbogastus*, teste Wimpheingo, etiam DAGOBERTO Francorum Germanicorum Regi gloriosissimo persuasit, vt monasterio Schutterano curtem seu curiam aut prædium in pago Herlisheim Basileensis diœcesis dono daret. Vnde & inter singulares monasterij illius benefactores & apud veteres & apud recentiores Schutteranos monachos imaginibus depictus est. Est Schutteranum cœnobium trans Rhenum Argentinensibus ad Schutteram fluuium in Mortinauiâ ditione. At prædium Herlisheimense cum agrorum certis limitibus à DAGOBERTO isti cœnobio donatum Colmariâ itinere duarum horarum distat. De eo in antiquas cœnobij tabulas hæc relata tradit Coccius cap. 8. DAGOBER-TVS Francorum & Germanicorum Rex, suasionibus S. Arbogasti Episcopi Argentinensis, curtem seu prædium in pago Herlisheim Basileensis diœcesis dono dedit anno Domini 100XXX: imò potius 100CLXXX. Hinc maiori cautelâ annus à Wimpheingo omissus est. Reliquias S. Arbogasti Suraburgi, quod Heiligen-forst ab eo conditum monasterium olim dixerunt, in locello affabrè factò atque inaurato adseruari tradit Coccius cap. 19. vbi & illud monasterium refert à DAGOBERTO fundatum dotatumq̃ue.

V I Filia

V I

Filia DAGOBERTI Regis ope S. Florentij visus ac loquela reddita. Kirchemium aliaq³ loca monasterio Haselacensi attributa.

Eodem tempore S. Florentius, qui Arbogasto postea in Episcopatu Argentoratensi successit, apud Haselacenses, ut supra dictum est, degebat, haud procul à Kirchemio Regis DAGOBERTI palatio, cuius filiam a demonio vexatam liberavit, ut legitur in Fragmento historico Alberto Argentinensi præfixo. Acta eius varia hanc Regis filiam tradunt à natiuitate cecam & mutam fuisse. Rex igitur cognitâ illius sanctitate, ut ad se veniat, deputatis honestis nuntiis interpellat. Beatus verò Florentius accersitus, palatium Regis adiit, sed Regis filia, viro Dei cominùs existente, videndi pariter & loquendi dona percepit, presentibus omnibus suæ salutis annuntians auctorem. Ecce, inquit, ecce venit sanctus Dei Florentius, cuius meritis me Diuina illuminauit gratia, & usum loquendi concessit. Ad tanti nouitatem miraculi contremiscit mater, obstupescit & pater. . . Rex ne ingratus videretur, quid honoris, quid beneficentiæ Dei famulo valeat impendere, diligenter attendit. Deinde quod gratius Sancto Dei nouerat, locum quem inhabitandum elegerat, perpetuò possidendum donauit. Adhæc humanis ne quid deesset necessitudinibus, his scilicet qui ibidem Deo forent seruituri, domicilium quod ipse inhabitabat, Kirchem scilicet cum omnibus suis appendiciis liberè contradidit, donationemq³ factam auctoritate regiâ roborauit. Hactenus Acta ex MS. Bodecensi. Quas speciatim ei possessiones donârit, in MS. Coloniensi ita exponitur: *Quare cum*
Rex

Rex & omnes mirarentur, tradidit eidem sancto viro magnam partem eiusdem silvæ ad cellam ibi ædificandam, villasq; adiacentes & prædia multa dedit, quæ usque hodie ad claustrum Hasaelabe pertinent. Hæc ibi. Limites agrorum à S. Florentio a fino circumuectos, quo tempore Rex DAGOBERTVS corpus balneo abluebat, liberali munificentia donatos fuisse refert Coccius cap. 17. Eadem in Actis carmine heroico descriptis in supra memorato Breuiario Argentinensi ita paucis leguntur.

*Charta perpetuæ sub confirmante libello,
Rex concessit ei, quantum transiret a sello.
Balnea dum sineret Rex, & ab his vestitus abiret.
Tempore duplato non iret eques stimulatus,
Quantum transiit prunelli pes agitatus,
Donec Rex sumpsit chirothecas, amne rigatus.*

Diploma aliquod, seu documentum regium foundationis Haselacensis recitat idem Coccius, sed, vt DAGOBERTO SENIORI accommodaretur, aliquot mendis interpolatum, quibus omissis, quæ hanc donationem attingunt, excerpimus. Ita ego incipit.

In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis Amen. DAGOBERTVS Diuinâ fauente clementiâ Francorum Rex. Omnibus, regni sui Principibus, imò cunctis fidem Christianam profitentibus, tam futuris quàm presentibus, gratia vobis & pax ab eo, qui est & qui venturus est Omnipotens. Votum, quo Deo & Sanctis se quis obligauerit, sine maculâ reatus irritum fieri non poterit. Et quanto maior & dignior est is cui vouetur, eò ferietur grauiori iudicio vouentis & non reddentis præsumptio. Debemus igitur & volumus nos quoque reddere, quod vouimus Domino terribili & ei qui aufert spiritum Principum, terribili apud omnes Reges terræ Igitur sub certâ spe indulgentiæ & remissionis peccatorum meorum, reddens alacri studio votum, quod feci, monasterium in honorem sanctæ

Et Trinitatis, ac S. Mariae perpetuae Virginis, quod Haselaque vocatur, in meo regno ac diocesi Argentinenſi ſitum conſtruxi. Sed honorabili Florentio Dei amico, ac tunc ibidem in ſolitudine commorante, divini inſtinctu Spiritus à me impetrante, iam dictum monaſterium ſublimare & regali munificentia ditare decreui. dans praedicto monaſterio, & in perpetuum datum eſſe volo, de rebus fiſci mei illic adiacentibus, quidquid ad me ſpectat, tam in villis quam mancipiis, ſilvis, vineis, campis, pratis, pascuis, aquis, aquarum decurſibus: & omnia haec in uſum monaſterij antedicti, & Fratrum ibidem Deo ſervientium ſeu famulantium, ſub canonicali tamen regula degentium, libera donatione redigo. Trado etiam venerabili Dei cultori Florentio ſuaque Eccleſiae locum ac vallem terminorum Voſagi, quae ſcilicet pro ſolitudine ſeu eremo, nec non pro requie & expectatione generalis reſurrectionis ſibi ſuiſque ſequacibus fideliter elegit. Sed & ne ſervitores divini cultus ibidem videlicet & loco & eccleſia praedictis, penuriam aliquam vel aliquem materialis ſubſtantiae paterentur defectum; regalem meam habitationem bene ordinatam ſeu procuratam Kirchhaim cum ſuburbis Marley, Vallem-Corona, Virdenheim, Villam-Vene, caſtellum ſitum in monte iuxta ſtratam Tabernenſem, uſque ad rivulum Oſellum, cum omnibus adiacentibus hubis, ſilvis, vineis, campis, pratis, pascuis, aquis, aquarum decurſibus, ipsis trado. Locum autem praedictum, quem ſingulari amplectimur dilectione, nunc & deinceps ab omni ſervitutis oppreſſione liberum ſub regali tuitione eſſe volo, ita videlicet ut nullus iudex publicus ex iudiciaria potestate quidquam potestatis vel negotij in ipsis marchis exercere vel habere praſumat, nec homines locorum ante dictorum adſtringere, vel ad cauſas audiendas, freda vel tributa ſolvenda, poſtremo nihil penitus audeat ab iis exigere. Ut autem mea traditio & iuris & conſeſſa dignitatis inſtitutio ſtabilis & inconcuſſa iugiter permaneat, chartam hanc inde conſcriptam diſpoſui, adiectione ſigilli mei appenſioneque roboratam ſignavi.

M

Haetenùs

Haftenus diploma. Annus Christi adscriptus est 100XIII, enormi mendo, cum eo tempore puer adhuc esset DAGOBERTVS senior: cuius duo filij adiunguntur Chlodoueus & Sigebertus: verum illo necdum nato, hic creatus fuerat Rex Austrasiorum anno 100XXXVIII, cuius dein subiecta erat dominio Alsatiae regio. Datum ergo dictum diploma est à DAGOBERTO filio Sigeberti, postquam ille, vt mox dicemus, regnum Austrasiorum accepit. Potuit huic traditioni interfuisse filius ante à S. Arbogasto, vt supra dictum est, à morte suscitatus, Potuit etiam, vt traditur, interfuisse Regina, legitima coniux, cum filiâ Rathilde, quam meritis S. Florentij sanatam fuisse plerique arbitrantur. De liberis huius DAGOBERTI infra pleniùs agemus.

Dictus Florentius in Actis appellatur *Scotorum indigena*, ac *de Scotiâ venisse*, & in Vita metricâ, *Vir est flos Scotorum nobilibus parentibus ortus*. Ioannes Leslæus lib. 4 Rerum gestarum Scotorum in Eugenio VI, Rege LVII, hæc scribit: *Hoc tempore Scotia Ecclesiæ edidit acerrimum veritatis propugnatorem, Florentium quemdam, praclaris natalibus illustrem. Hic peregrè profectus, multos paganismi tenebris oppletos, Christi splendore impleuit. Vitam austeram in intimis densissima siluæ recessibus non procul à Bruschio celeberrimo Alsatiae fluuio egit. Monasterium peregregium ad suos (qui ex Scotiâ ad illum frequentes religionis ergo confluebant) excipiendos erexit. Hunc Argentinenses postea suum Episcopum, Rothario mortuo, crearunt. Tumulatur in monasterio, quod Scotis peregrinis eum extruxisse diximus. Hæc Leslæus: ex cuius & Hectoris Boethij lib. 9 historiae Scotorum, calculo, Eugenius VI anno 100LXXXVIII Rex creatus est, quo regnante, mortuo S. Arbogasto, quem Rothario successisse supra demonstratum est, S. Florentius creatus Episcopus, ad finem circiter istius seculi VII superfuit: à*

quo aliud D. Thomæ sacrum cœnobium Scotis accipiendis ab eodem intra urbem Argentoratensem collatum esse tradit ex veteribus schedis Coccius. Guillimannus de Episcopis Argentinensibus, eius operâ, ait, & auctoritate constructum Argentinæ Scotis monachis & peregrinis primò diuersorium, siue hospitale, (ut vocant vetera monumenta legum) post etiam templum in honorem D. Thomæ Apostoli, quod postremò in collegium Canoniorum conuersum, multis viris egregiis quondam refertum, & unde nonnulli Episcopi sumpti. Hæc ibi. Potuit initio S. Florentius in Haselacensi cœnobio, in quo sepultus est, Scotos etiam monachos admisisse.

Translato ad Haselacenses S. Florentij cœnobitas Kirchemio, DAGOBERTVS Rex aut habitauit Argentorati, vbi in palatio regio Lotharius Imperator, eiusque frater Ludouicus Rex Germaniæ signarunt diplomata, à Guillimanno edita lib. I de Episcopis Argentinensibus cap. 5, aut certè ad regnum Austrasiorum, de quo iam agemus, administrandum tunc fuit euocatus.

V I I

Regnum Austrasianum DAGOBERTI. Bellum in confiniis inter eum & Theodericum Regem Neustria & Burgundia.

VAcuum annorum XL interuallum in Annalibus Chronicisque Regum Francorum repertum, alto silentio inuoluit regnum Austrasiorum à Dagoberto aliquot annis administratum: quod tamen adstruunt genuina diplomata, aliaque antiquorum scriptorum sincera monumenta.

M 2

Occiso

Occiso Childerico, gratissimo Austrasii Rege, Vulfoaldus eius etiam apud Neustrios Maior-Domus per fugam vix euasit, & ad Austrasios reuersus est. Theoderico dein à Neustriis Burgundisque ad regnum reuocato, Austrasij, ab his eorumque Rege auersi, Chlodoueam quemdam, qui Chlotharij III credebatur filius, sibi Regem constituunt, & Ebroinum, olim eiusdem Chlotharij Maiorem-Domus, illius palatio præficiunt, famâ diditâ ad maiorem regni huius securitatem, Theodericum mortuum esse. Verùm Ebroinus spiritu superbiæ tumidus, flagitiorum sociis adiunctis in Neustriam irrupit, ac pristinam, vt diximus, apud Theodericum dignitatem recuperauit. Tunc, inquit Vrsinus in Vitâ S. Leodegarij, *Rector palatij & Maior-Domus effectus, cogitare cepit de vlciscendis inimicis, qui eum habere Subregulum noluissent. Itaque instar leonis rugientis per Francorum terras rugitus eius insonuit: cunctiq; qui olim aduersus eum egerant, qui tamen eadem effugere potuere, fugæ præsidia captarunt.* At Austrasij, perspectis Ebroini insidiis, reiectoque Chlodoueo, quem is falsò Regem statuerat, videntur legitimum regni Austrasiorum hæredem euocasse DAGOBERTVM II, S. Sigeberti filium, cuius mater Imnechildis ad ea vsque tempora superstes pro Childerico regnum hætenus præclare administrârat. Et hac ratione DAGOBERTVS, qui Alfatia finitimisque ditionibus solùm potiebatur, videtur ab Optimatibus oblatum patris Sigeberti regnum, id est, totam Austrasiam potius accepisse, quàm armis ac vi bellicâ subegisse. Quod factum esse labente anno DC LXXX arbitramur. Hoc noui belli Austrasios inter & Neustrios excitandi semen fuit: quod annis sequentibus à Regibus Theoderico & DAGOBERTO gestum est. Non tamen eas obtinuisse provincias videtur DAGOBERTVS, quæ trans Ligerim sitæ, olim

olim ad Reges Austrasios pertinebant.

Colitur xx Septembris S. Salaberga Abbatissa, antea bis nupta: Ricranno primùm, quo post duos menses mortuo, etsi inter sanctimoniales montis Vosagi reliquam agere vitam præoptabat, tamen, ne Rex DAGOBERTVS I offenderetur, data est à Gunduino patre, Blandino, cognomento Bafoni, Principi aulæ regiæ, coniux: cui & genuit duos filios, Eustasium, intra pueriles annos defunctum, & S. Balduinum, ac tres filias, Saretrudam, Ebanem & S. Austrudem. Verùm marito dein ad vitam sanctiorem conuerso, liberisque Deo sacratis, religionis vestem assumpsit, vti legitur in Vitâ eius MS. quam habemus ex codice Longpontico à Nicolao Belfortio descriptam, cuius partem edidit Andreas Chesnæus tomo 1 Scriptorum historiæ Francorum paginâ 647, quam auctor coætaneus inscripsit S. Austrudi Abbatissæ, eius filia, quæ illi, inquit auctor, *in curâ & regimine Sororum processu temporis, cunctâ annuente cateruâ, successit. Quæ hæctenus Christo auspice, diuinis pollens privilegiis, nunc superest.* Hæc auctor ille, qui dein bella inter Theodericum & DAGOBERTVM in confiniis vtriusque regni gesta ita narrat.

Cænobium puellarum in suburbio Lingonica urbis in hereditate vel successione paternâ conatur extruere. Ad quod opus peragendum venerabilis VValbertus solamen, artificesq; ac viros industrios præbuit atque commisit. Qui locus licet Austrasiorum finibus immi-neret, vicinus tamen Burgundia erat, distans à Luxouio monasterio, paullo minùs millibus quadraginta. Ibiq; adunatis centum, seu amplius, tam ex nobilium liberis, quàm ex proprio officio puellis, illum Christo Domino dicauit. Sed cum iam pars maxima fabrica monasterij instructa esset, cæpit famula Christi præsaga, utpote Spiritu Dei repleta, sagaci cum viro trutinare animo, non esse in eodem loco puellarum cænobium tutum, nihilq; stabilitatis habere mu-

nitio*n*isq*ue* locum. Nam licet barbaries procùl abesset, Regum tamen limitibus hinc inde admixtis, periculi indicium futuris temporibus erat: quod periculum nos deinceps vidimus. Denique nuper ciuile bellum inter Reges Francorum THEODERICVM & DAGOBER-TVM circa illos fines est actum, loca vicina quoque depopulata, agri, ville, ædes, & ipsa, quod grauius est, Sanctorum corpora igne sunt cremata. Vnde liquidò patet diuino eam Spiritu fuisse imbutam, quæ pridem anticipauit discrimen.

Hæc Acta illa & MSS. & vulgata à Chesnæo, cum illustri rerum dictarum comprobatione, nec minore nostræ Chronologiæ consensu. S. Salaberga tempore Dagoberti Regis nupta, liberos quinque marito peperit: thoro seiuncta, dictum cœnobium in suburbio Lingonensi cœpit extruere, sed, vt auctor Vitæ habet, *prohibus* antè Deo *sacrat*is, & *religionis veste accepta*. Qui eam in extruendo monasterio adiunxit S. Walbertus, Luxouienfis Abbas, dedit etiam S. Theofridum primum Abbatem Corbeiensibus, postulante S. Bathilde Reginâ illius fundatrice. Verùm eo dein loco relicto, *Laudunum* migravit Salaberga, ab vrbis illius Episcopo Attelano benignè excepta. Fuit hic Episcopus cùm Chuniberto Colonienfi, Gisloaldo Viridunenfi & Theofrido Tullensi, in concilium adhibitus à S. Sigeberto Rege Austrasiorum, quando hic extructis à se monasteriis Stabulao & Malmundario vicinas siluas & alia circumquaque loca donauit, cùm istic S. Remaclus, relicto Episcopatu Traiectensi, Abbas præesset, post annum 10CLX, vt alibi demonstrauimus. In extructo tunc Lauduni monasterio, *intra exigui temporis spatium*, inquit auctor Vitæ, *adunatae ibi sunt plus minus trecenta famule Christi*: interque eas *Odila*, nupta Leudino, cognomento *Bodoni*, fratri seniori S. Salabergæ, qui *incisâ cesarie*, monachi agebat officium, dein *Tullensem* adeptus Episcopatum

scopatum est: cui Eborinus successit, quem suprà diximus cum S. Numeriano Episcopo Treuirensi tempore Childe-rici Regis vixisse. Mortuâ S. Salabergâ, successit, ex eius designatione, filiarum iunior S. Austrudis, annostum viginti nata, post fugam nuptiarum Deo sacrata: vti traditur in Vitâ S. Balduini fratris, VIII Ianuarij. Fuisse S. Balduinum Archidiaconum Seculphi Laudunensis Episcopi, ac videri temporibus Ebroini interfectum esse, eiusque funeri S. Anstrudem Abbatissam interfuisse, ibidem diximus. Successit Seculpho Omatarius Episcopus Laudunensis, cui, vnâ & S. Anstrudi Abbatissæ, & Salabertæ, inscripsit Vitam S. Salabergæ auctor coæuus, vt quæ narrat ciuilia bella Regum Theodorici & DAGOBERTI, non potuerit non accuratè nosse. Omittitur hic *Omatarius* à Claudio Roberto, nisi forsitan sit, quem *Madalgarium* appellat, aitque sedisse tempore *Pippini Principis*: Pippinum autem ab anno 10CLXXXVII Maiorem Domus apud Austrasios fuisse constat.

VIII

Diploma monasteriis Stabulao & Malmundario à DAGOBERTO anno IV regni Austrasiani, Chr. 10CLXXXIV signatum.

INter illustriora monasteria à S. Sigeberto patre DAGOBERTI extructa, eminent Stabulao & Malmundarium, vt dictum ad illius Vitam Kalendis Februarij. DAGOBERTVS, factus Austrasiorum Rex, eisdem monasteriis donationem à patre suo factam confirmauit. Cuius hîc tabulas adiungimus,

96 DE TRIBVS DAGOBERTIS
mus, illustre regni DAGOBERTI apud Austrasios testimo-
nium. Ita ergo habent.

DAGOBERTVS Rex Franchorum, illuster vir. Illud no-
bis ad stabilitatem regni in Dei nomine prouenire confidi-
mus, si facta Domni & genitoris nostri Sigeberti quondam
Regis pro nostris oraculis in Dei nomine firmare delibera-
mus. Atque ideò vir venerabilis Goduinus, Abba de mona-
sterio Stabulau & Malmundario, clementiæ regni nostri sug-
gessit, eò quòd Dominus & genitor noster Sigebertus Rex, S.
Remaclo ex villâ cognominante Germiniaci in pago Remen-
se ad superscripta monasteria, quæ sunt in Arduennâ, quæ i-
pse Princeps suo opere construxit, ipsa Villa Germiniacum cū
omni integritate, appendiciis suis pertinentibus ad se, id sunt
molendini duo sub vno tecto, Cumaria super fluuio Suppiâ,
vineam in Beterio cum vineatore, hoc totum & ad integrum
ad ipsa monasteria, quæ sunt in honore Patronorum nostro-
rum SS. Petri & Pauli & S. Martini vel Sanctorum cete-
rorum, qui ibidem ad ipsa loca venerari noscuntur, per suam
præceptionem concessisset. Unde & ipsam præceptionem me-
moratus vir venerabilis Goduinus Abba, suis etiam ma-
nibus roboratam, nobis in præsentem protulit relegendam: &
asseruit, quòd pars ipsius monasterij ipsam rem superius inti-
matam, tempore præsentem possidere vel dominari videatur.
Sed rei totius firmitate nostram se.... petit, vt plenius ex hoc
ad suprascripta monasteria per nostram præceptionem in Dei
nomi-

nomine confirmare deberemus. Cuius petitionem, sicut vnicuique iusta petentibus, præstitisse, & in omnibus confirmasse cognoscite. Præcipientes enim ut, sicut constat per inspectam præceptionem iam dicto Principe, ipsa villa superius intamata, cum omni integritate & soliditate suâ terminum ad eamdem vel ipsa forinaria seu vinea cum vineatore, taliter per suam præceptionem ad ipsa loca Sanctorum visus est concessisse, & hoc ad præsens pares ipsius monasterij possedisse, vel dominari videntur; ita deinceps per hanc præceptionem nostram tam terris, casis, mansis, mancipiis, edificiis, cum vineis, campis, pratis, siluis, cultis & incultis, aquis aquarumque decursibus, plenius in Dei nomine confirmatum, ita ut pares prædicti monasterij hoc habeant, teneant, atque possideant: & ipse Goduinus successoresque sui perhennis temporibus hoc valeant possidere vel dominari, qui potius monachis, qui ibidem ad ipsa monasteria deseruire videntur, vel pauperes, quibus ad ipsa loca Sanctorum alimonie exportantur, melius delect. . . pro stabilitate regni nostri Domini misericordiam adtentiùs exorare. Et ut hæc præceptio plenior obtineat Dei nomine nostris & futuris, auxiliante Deo, temporibus vigorem, manus nostræ subscriptionibus subter eam decreuimus adfirmare.

Hæc ibi. Eiusdem diplomatis S. Sigeberti mentio fit in quodam exemplari donationis Grimoaldi Maioris Ducis S. Sigeberti, nobis & Bambergâ & Stabulao transmissio. Illi

N

hic

hic præfigitur titulus : *Confirmatio Grimoaldi Ducis facta de villâ Germiniaco ad eundem sanctum virum, scilicet S. Remaculum, cui villam Germiniacum dederat S. Sigebertus. Ipsum autem diploma est huiusmodi:*

Domino sancto & in Christo Patri Remaclo Episcopo, vel omni congregationi, monasterio Malmundario seu Stabulau consistentium Grimoaldus. Recogitans molem peccaminum meorum, qualiter veniam obtinere merear, dono vobis donatumque esse volo pro compendiis ipsorum seruorum Dei, qui in ipsa monasteria conuersare videntur, loco cognominante Germiniaco, in pago Remensi, quem Dominus gloriosus Sigebertus Rex nobis concessit. Ipsam villam Germiniacum cum omni integritate suâ, domos, ædificiis, mancipiis, acolabus, pecuniis, campis, aquis, cum omni soliditate, appendiciis, id est, duos molendinos in Supiâ cum areâ & terrâ, vineâ vnâ in Boterio, & alia appendicia, que dicitur Terune iuxta fluuiolum Axina, quem de Godetrude dato pretio comparavi, domos, mancipiis, campis, pratis, vineis, aquis, aquarumque decursibus cum omni integritate ad se pertinente, concedo vobis à die presente perpetualiter: vt ipsam villam Germiniacum vel appendiciis suis superiùs cognominatis, teneatis, possideatis, vel quidquid inde facere volueritis, liberam & firmissimam habeatis potestatem. Et si sanè, quod fieri nõ credo, aliquis de heredibus meis, vel aliqua opposita persona, cõtra hanc firmationem de parua munuscula, que in arâ summi Dei

Dei omnipotentis offerre non dubito, venire tentauerit, inferat in sacro fisco auri libram vnā, argenti pondera quinque, & nihilominus facta mea irrumperē non valeat.

Haftenū illud diploma Grimoaldi, anno 10CLXIV ob filium Childebertum ad regnum Austrasiorum contra ius fasque elatum interempti. Annus, quo factis exemplaribus exhibitum diploma est DAGOBERTO Regi, addebatur his verbis: *Facta exemplaria sub die Kalend. Augusti anno quarto regni Domini nostri DAGOBERTI Regis.* is est Christi 10CLXXXIV: quo praecedens diploma DAGOBERTI etiam signatum arbitramur, quando iam pridem obierat S. Remaclus, cui illas donationes fecerat Grimoaldus.

Benedictus delle Riue monasterij Stabulensis Sacerdos, bibliothecæ & archiui praefectus, de quo ad Vitam S. Sigeberti egimus, pro singulari suā humanitate hæc IV Februarij anni 1010CLIV inter alia scripsit: *Bona, quæ circa Germiniacum possedit, & debet possidere monasterium, anno circiter 1000CCXIX elocata fuere Remis Abbati S. Remigij, & postmodum perperam ab ipsis Remigiensibus bonis prepositura de Mers ab eis dependenti adiuncta. Pro quibus recuperandis etiamnum peditis indecisa, sed propter bellorum strepitus interrupta.* Ita ille. Memoratum supra flumen *Suppia*, infra *Iuppia*, Flodoardo lib. 2. Hist. Eccl. Remensis cap. II *Suippia*, aliis *Suippa*, exoritur in agro Remensi, non procul ab oppido eiusdem nominis *Suippa*: alluit deinde Pontem-Fauergij, ac tandem in confiniis Tiraschiæ Axonæ miscetur, quod itidem in eodē diplomate nominatum flumen: ex quorum situ in reliquorum locorum notitiam facilius deuenitur.

Confirmant has Sigeberti & DAGOBERTI donationes tum varia Imperatorum diplomata, tum S. Leonis IX, ex E-

piscopo Tullensi anno Christi CIOXLIX ad summum pontificatum euecti, constitutio, à Miræo in Notitiâ Ecclesiarum Belgij cap. 127 vulgata, in quâ hæc leguntur: *Ratum decernimus, quidquid dedit primus constructor locorum, Sigebertus videlicet Rex Francorum, qui Germaniacum in pago Remensi, & molendina duo sub uno tecto super Iuppiâ, & vineam cum vinitore in Bethereo, & telonea qua ad portum Vetraria sunt super fluuios Tannaco & Itta, & portum qui dicitur Sallis, & Vogatium super fluuium Ligerim, ipsi adhuc viuenti S. Remaglo tradidit. Eadem quoque firmitate vigoramus acta & instituta Regum, Chlodouei, DAGOBERDIS, Childerici, Theoderici, qui eadem præceptis suis confirmauerunt, aliâq; per plura addiderunt, nec non Imperatorum Karoli, Ludouici, Lotharij, & trium Ottonum, Henrici etiam primi & secundi . . . Augustorum, qui constructores & defensores fuere locorum ipsorum. Hæc S. Leo IX Papa, apud quem successio Regum secundum ætatem, quâ singuli rexerunt, non seruatur. Imperarunt autem Auftrasiis hoc ordine, Sigebertus, Childericus, DAGOBERDIS, Theodericus, Chlodoueus III. Extat in codice Bambergensi Priuilegium Gregorij V. Papæ, per Notkerum Episcopum Leodiensem Abbati Rauengero missum, datum III Nonas Iunij anno Dominice Incarnationis IDCCCXCVI, Indictione IX. vbi hæc traduntur: *Quia postulasti, Frater, à nobis, quatenus monasteria in honore S. Petri constructa, id est, Stabelaus, & Malmundarium, sita saltu Ardennensi, priuilegio nostræ auctoritatis muniremus: & quia iusta visa est nobis petitio tua, assensum ei præbentes, per huius nostri Apostolici priuilegij constitutum sancimus atque decernimus, secundum antiquorum edictum Regum, id est, Sigeberti, Chlodouei & DAGOBERDIS, qui & eorundem constructores fuere monasteriorum, nec non & Imperatorum Karoli, Hlodouici & Ottonis Augustorum & c. Idem diploma sed mutilum edidit Miræus in Notitiâ Ecclesiarum Belgij cap. 89**

attri-

plomatis agnoscunt *genitorem suum Henricus II Chuonradum, & Otto II Ottonem I*, vti *Otto III hunc auum, illum genitorem.* At *Chlodoueus III Childericum* nominat *auunculum*, quem *germanum suum* asserit *Theodericus* pater *Chlodouei*. Demum *S. Sigebertum* vti *auunculum* agnoscunt dicti *Childericus & Theodericus*, ita *genitorem suum* geminatis vicibus appellat DAGOBERGIS. Non posse autem attribui DAGOBERTO Juniori Childeberti filio ostendit ipse, qui tunc pro monasteriis suis illud priuilegium expetiit, impetrauitque, *S. Goduinus Abbas*, iteratis vicibus in illo memoratus: cui priuilegium aliud indulgit *Rex Theodericus*, post annum *1000*, quando à *Pippino* superatus, diplomata pro *Austrasiis* signauit. At *Chlodoueus III* nouum dein priuilegium donauit *anno II regni, xxv Iunij, Christi 1000*, postulante *Abbate Apostolico Domino Papaleno Episcopo*, qui *Goduino* iam antè mortuo successerat. Non ergo vixisse *Goduinum* anno *1000*, regni DAGOBERTI Junioris quarto, infra prolatis diplomatis *Theoderici & Chlodouei* manifestum atque indubitatum reddetur.

I X

*Frisiorum ad fidem conuersio à DAGOBERTO Rege
commendata Episcopo Coloniensi. Epistola S.
Bonifacij hac de re ad Stephanum Papam.*

Diximus suprâ, ex libro 3 *Guilielmi Malmesburiensis* de *Gestis Pontificum Anglorum*, *S. VVilfridum Episcopum Eboracensem*, Sede suâ pulsum, ne à *Theoderico Rege & Ebroino Duce Francorum* caperetur & spoliaretur, in *Frisiam* nauigasse: cuius

*entius ad prædicationem Adalgisus Rex gentilem tumorem inflexit, facilioremq. in ceteros prædicationis viam aperuit. DAGOBERTVS Rex à S. Wilfrido, quem è Frisiâ ad se venientem, in Alsatiâ anno 1001. xxx exceperat, didicit, quæ is illâ hyeme beneficia & à Rege Frisiæ acceperat, ac vicissim illi eiusque subditis contulerat. Euocatus eodem adhuc anno ad regnum Austrasiorum, cum eodem Rege Frisiæ, prouinciis suis conterminæ, amicitiam coluit: quam quia religione Christianâ illuc introductâ stabiliorem fore sperauit, vt Frisios Christianis mysteriis erudiri procuraret, Episcopo Colonienfi mandauit. Rem gestam describit S. Bonifacius Archiepiscopus Moguntinus, & Episcopus Ultraiectinus in epistola ad Stephanum anno 1001. II in Pontificem Romanum consecratum. Edita est ea à Nicolao Serario inter epistolas eiusdem S. Bonifacij num. 97, ab Autberto Miræo in Codice Donationum piarum cap. 9, & in Notitiâ Ecclesiarum Belgij cap. 21. Inserta quoque est à Ioanne de Bekâ Chronico Episcoporum Ultraiectinorum in Bonifacio Episcopo II cum hac præfatione: *His diebus dissensio quedã exorta est inter Ecclesiam Coloniensem & Traiectensem. Postquàm enim Bonifacius Archiepiscopus Traiectensis, iubente Zachariâ Papâ, Pippinum Ducem Sueſionis unxiſſet in Regem Francorum, quem Clemens quidem baptizauerat in regno Germanorum; Archiepiscopus Colonienſis aſſeruit caſtrum cum Eccleſiâ Traiectenſi donatione DAGOBERTI Regis ad Metropolitanatum ſuum ſpectare: & contra præfatus Traiectenſis Archiepiscopus affirmauit Eccleſiam ſuam ad Sedem Apoſtolicam ſine medio pertinere. Quapropter & Bonifacius præſentis epistoſe conſultationem ſcribi fecit, quam ſanctiſſimo Patri Domino Stephano Papa deſtinauit. Est ea huiusmodi:**

*Venerando ac diligendo Domino, Apoſtolatus priuilegio
prædito*

prædico, Stephano Papæ Bonifacius, exiguus Legatus vel
Missus Germanicus, Catholicæ & Apostolicæ Romanæ Ec-
clesiæ optabilem in Christo caritatis salutem.

Tempore Sergij Apostolicæ Sedis Pontificis venit ad limi-
na sanctorum Apostolorum Presbyter quidam miræ abstin-
tiæ & sanctitatis, generis Saxonum, nomine Villibrordus,
& alio nomine Clemens vocatus, quem præfatus Papa Epi-
scopum ordinavit, & ad prædicandam Paganam gentem Fre-
sonum transmisit in littoribus Oceani occidentalis. Qui per quin-
quaginta annos prædicans præfatam gentem Fresonum maxi-
mâ ex parte conuertit ad fidem Christi, fana & delubra de-
struxit, & ecclesias construxit, & Sedem Episcopalem & Ec-
clesiam in honore S. Saluatoris constituens in loco & castel-
lo, quod dicitur Traiectum, & in illâ Sede & Ecclesiâ S. Sal-
uatoris, quam construxit, prædicans vsque ad debilem sene-
ctutem permansit: & sibi Coepiscopum ad ministerium im-
plendum substituit, & finitis longæ vitæ diebus, in pace
migravit ad Dominum. Princeps autem Francorum Carolo-
mannus commendavit mihi Sedem illam, ad constituendum
& ordinandum Episcopum; quod & feci. Nunc autem
Coloniensis Episcopus illam Sedem præfati Episcopi Clemen-
tis à Sergio Papâ ordinati sibi vsurpat, & ad se pertinere
dicit, propter fundamenta cuiusdam destructæ à Paganis ec-
clesiæ, quam Villibrordus dirutam vsque ad solum in ca-
stello

stello Traiecto reperit, & eam proprio labore à fundamento
 construxit, & in honore S. Martini consecrauit. Et refert,
 quia ab antiquo Rege Francorum DAGOBERTO castellum
 Traiectum cum destructâ ecclesiâ ad Coloniensem parochiam
 donatum eâ conditione fuisse, ut Episcopus Coloniensis gen-
 tem Fresonum ad fidem Christi conuerteret, & eorum prædi-
 cator esset, quod & ipse non fecit. Non prædicauit, non con-
 uertit Fresones ad fidem Christi, sed Pagana mansit gens Fre-
 sonum, vsquequò venerandus Pontifex Romanæ Sedis Ser-
 gius supradictum seruum Dei Villibrordum Episcopum
 ad prædicandum supradictæ genti transmisit, qui illam gen-
 tem, ut præfatus sum, ad fidem Christi conuertit. Et modo
 vult Coloniensis Sedem supradicti Villibrordi prædicatoris
 sibi contrahere, ut non sit Episcopalis Sedes subiecta Roma-
 no Pontifici, prædicans gentem Fresonum. Cui respondebam,
 ut credidi, quod maius & potius fieri debeat præceptum A-
 postolicæ Sedis, & ordinatio Sergij Papæ, & Legatio vene-
 randi prædicatoris Villibrordi (ut & fiat Sedes Episcopalis
 subiecta Romano Pontifici prædicans genti Fresonum, quia
 magna pars illorum adhuc Pagana est) quam destructæ eccle-
 siolæ fundamenta diruta, & à Paganis conculcata, & per
 negligentiam Episcoporum derelicta. Sed ipse non consensit.
 Sed modo Paternitatis Vestræ iudicio mihi intimare digne-
 mini: & si hoc iustum sit responsum & Vobis placeat, quod

O

illi

illi Coloniensi Episcopo reddidi, Vestra auctoritate roborare, ut praeceptum Sergij Papae & Sedes illa stabilis permaneat. Sic enim potestis nos, si Vobis placet, adiuuare, si de scrinio Ecclesiae Vestrae exemplare iubetis, & mihi transmittere, quidquid praefato Episcopo Villibrordo ordinato S. Sergius praeciperet & conscriberet, ut ex auctoritate Sanctitatis Vestrae contradicentes, convincere & superare valeam. Si autem aliter iustius Sanctitati Vestrae videatur, consilium Paternitatis Vestrae mihi insinuare dignemini, ut sequar.

Addit Beka: Hanc igitur consultationis epistolam Bonifacius ad Romanam curiam transmisit, qui, modico dehinc elapso tempore, negotio nondum expleto, vitam cum martyrio consummauit, anno 1000 Nonis Iunij.

Haec tenens controuersia illa atque epistola S. Bonifacii, cum illustri DAGOBERTI huius laude & chronologiae nostrae consensu. Honorifice susceptus, inquit Beda lib. 5 cap. 20, S. Wilfridus à barbaris ac Rege illorum Aldgiso, predicabat eis Christum, & multa eorum millia verbo veritatis instituens, à peccatorum suorum sordibus fonte Saluatoris abluit. Et quod postmodum Villibrordus reuerendissimus Christi Pontifex in magna deuotione compleuit, ipse primus ibi opus Evangelicum cepit. Ij ergo ad fidem anno 1000 conuersi, videntur sub DAGOBERTI patrocínio tutelâque vixisse, facultatemque ecclesiae sibi construendae impetrasse, cui Episcopus Coloniensis, ex praescripto eiusdem Regis, Sacerdotem praeficere debebat: Aldgiso, siue Adalgiso, Regi successit Radbodus, sub quo circa annum 1000 aut sequentem in Frisiam venit S. Vulfrannus Archiepiscopus Senonensis, ac dein S. Willibrordus

brordus anno 1000, post quinquaginta annos huius gentis conuersioni impensos, VII Nouemb. anno 1000XXXIX vitâ functus. Wilhelmus Heda cap. 5 Historiæ Ultraiectinæ, tradit DAGOBERTVM *filium S. Sigeberti Regis à Grimoaldo constitutum Episcopum Pictauesem, & hanc Ecclesia Ultraiectina originem ad DAGOBERTVM I transfert: quæ aliaque eius menda ultra refutare nil opus. Colitur dictus Vulfrannus XX Martij. De eo nonnulla inquirimus IX Februarij ad Vitam S. Ansberti Archiepiscopi Rotomagensis pag. 346.*

X

S. IRMINA Abbatissa Horreensis, filia DAGOBERTI II. Diploma foundationis Horreensis monasterij.

INter alia quàm maximè intricata, in regno huius DAGOBERTI constituendo, est recta liberorū eius notitia. Inter hos præcipua est S. IRMINA Virgo monasterij Horrei apud Treuiros prima Abbatissa, etiam Fastis Martyrologij Romani ad XXIV Decembris adscripta. Huic filia suæ DAGOBERTVS Rex id monasterium extruxit, dotauitque: cuius foundationis diploma antiquum, Amplissimus Dominus Ægidius Gelenius, Serenissimi Electoris Colonienfis Historiographus, ac libris eruditus de antiquitate Ecclesiasticâ editis clarus, nobis pro suâ humanitate communicauit ex volumine xxx Farraginis diplomatum historiæ seruientium, attestans illud se Treuiris ex archiuo Horrei Dagobertini anno 1000XXXVII, beneficio Annæ Ameliæ ab Hattstein eiusdem monasterij Abbatissæ transcripsisse. Est autem huiusmodi,

In nomine sancte & indiuidue Trinitatis DAGOBER-
TIVS Diuinâ præordinante prouidentia Rex. Si Ecclesiasticis
negotiis & seruorum & ancillarum Dei utilitatibus que-
que necessaria prouiderimus, & de nostris rebus aliquod bene-
ficium conferre studuerimus, id nobis ad temporalis nostri
regni statum, & æterni promerendum præmium, incunctan-
ter credimus profuturum. Comperiat ergo omnium sancte
Dei Ecclesie fidelium, presentium, & futurorum, industria,
quia rogatu dilectæ coniugis nostræ Regina... monasterio
in Treuericâ valle in honore sancte Dei Genitricis ab IRMI-
NA filiâ nostrâ constructo, & sanctimonialium coadunatione
decorato, ex rebus proprietatis nostræ in pago Muselense, in
Marcâ Burense, has villas, Machare, Lorrache, Baldebrun-
no, Hildenesheim, VValeheim, Speia, cuius termini inci-
piunt in Difenidene, & sic vbi agri coli possunt, & sic vsque
Entre; & inde in ripam Dinkolter, & inde sursum ripam
vsque ad Aldenfalkenborne, & sic vsque Spalden; & inde
ad viam que dicitur Retweh vsque Richenheiden, & inde
inter siluam de Cameric & Breidenwisen, & sic inferius vs-
que Beiheigen, & inde vsque Engelmannesscuren & ad
fontem S. Humberti, & ad Engelburne & sic vsque ad Al-
denbuche, & inde per rectam viam vsque ad Odenburne, vs-
que vbi Bure terminatur, & inde in Gizenhelden vsque ad
ripam, que cadit super molendinum, & inde vsque Engelge-

re, & sic superiùs vsque viam saxorum, & inde vsque Fredebertiscilen vsque in Renum Brunniche, cum terris cultis & incultis, vineis, molendinis, pratis, pascuis, siluis, aquis, aquarumue decursibus, viis & inuis, exitibus, & regressibus, & quidquid habuimus, legali auctoritate contradidimus; eâ scilicet conditione, ut pauperes Christi inde in reliquum temporalia subsidia habiturae, aeternae vitae subsidia nobis supplicationibus suis apud Deum possint preparare. Praeterea fidelibus nostris, tam presentibus quam futuris, notum fieri volumus, qualiter dilectissima filia nostra IRMINA alodium suum, quod in Laudunensi Episcopatu, in his locis, Ludusa, Aneia, Balbengeis, VVartengeis, cum omnibus appendiciis ad eadem loca iustè & legaliter pertinentibus, à sponso suo, Hermanno scilicet Comite, in dotem legali traditione suscepit, pro remedio animae suae & praedicti sponsi sui, ad idem monasterium, quod vocatur Horreum, cum XL mansis in ipsâ Treuericâ valle sitis, & extra urbem istis villis, Orneua, Munzefeldt, VVilare, Ruzfurt, VVinterstorff, Rubera, per nostram manum cum omni integritate contradidit, eâ scilicet ratione, ut sanctimoniales, inibi, Deo sanctæque Genitrici eius perpetualiter famulantes, in eisdem bonis nullius personae magnae vel paruae violentiam patiantur: sed victum & vestitum in semper absque omni inquietudine consequantur; & ut hæc presens traditio tam sua quam nostra stabiliorem

in Dei nomine semper possit habere firmitatem, præceptum hoc inde conscriptum manu propria subtus firmauimus & sigilli nostri impressione insigniri iussimus.

Haftenùs diploma DAGOBERTI, cui clarissimum lumen affert Theofridus Epternacensis in Vitâ eiusdem S. IRMINÆ: vbi de sponso eius & extracto monasterio hæc habet: *Hanc in primaue adhuc ætatis flore Hermannus quidam Comes Gallicanus, nobilis & egregia indolis, conscriptâ sibi amplissimâ dote in Tyrasio & aliis locis desponsauerat: sed ante diem nuptiarum immaturâ morte præreptus, magnum triste suis, magis autem ipsi sponse sue parauerat. Quam cum pater benignè consolaretur, & ditio-rem & potentio-rem maritum ei polliceretur, illa de hoc promisso patris fidem exegit. Quâ acceptâ, protinùs Christum Regem Regum ditio-rem & potentio-rem omnium, cui seruire regnare est, in sponsum elegit. Vnde Rex pietate ac sapientiâ mirificus . . . fauens electioni eius, ad vota sua animum suum laxauit, & præter dotem priuati Comitum, quod eam de hereditate paternâ vel maternâ contingebat, ad edificanda Sanctorum loca pro magnificentia regali alacriter ei delegauit . . . Vnde Treueri in honore Theotocos Mariæ edificato monasterio, in loco, qui dicitur Horreum, aggregauit ibi cæ- tum sanctimonialium, quarum ipsa facta est Abbatissa. Quem locum fundis, prædiis & amplissimis redditibus ditauit, & regali ditioni tunc temporis eum assignauit . . . Diligebat præcipuè sanctissimum Dei virum Villibrordum, qui illo tempore merito & officio dignis- simus Antistes sanctæ Traiectensis Ecclesiæ primus honestè auriga- bat currum.*

Hæc ibi, quæ à plerisque scriptoribus, ob memoriam hu- ius DAGOBERTI oblitteratam, ad DAGOBERTVM I transfe- runtur: quasi S. IRMINA ex eius vxore Nanthilde nata foret, quâ (Gomadru- de ob sterilitatem repudiatâ) eum anno 1000

xxxv duxisse constat, id est, annis solùm nouem & aliquot mensibus, antequã ipse Rex DAGOBERTVS moreretur, relicto ex Nanthilde Chlodoueo II, nondum quinque annorũ puerulo, regnorũ Neustriæ & Burgundiæ hærede. Verùm esto: ante hunc Chlodoueam genita dicatur S. IRMINA; quomodò tamen credi potest, patre superstite, monasterio iam constructo, & sanctimonialibus collectis, memoratum suprã priuilegium ab eo, rogatu matris, impetrasse? Quomodò Treuiris id ab eodem patre dotatum in regno Austrasiorum, quod ab anno 100xxxix S. Sigebertus, alter DAGOBERTI filius ex Ragnetruide natus, obtinebat? Non fauet etiam subscriptio diplomatis, consultò à nobis in hunc locum reiecta, quæ hoc modo foedè affutis laciniis reconcinnata: *Actum anno 100xlvj Incarnationis Dominicæ, Indictione IV, data vii Kalend. Septemb. per manus Grimoaldi Maioris Domus regis, anno regni Domini DAGOBERTI II. Actum Treuiris in Dei nomine feliciter. Amen. Signum DAGOBERTI Regis.* Obiit DAGOBERTVS I anno 100xliiv die xix Ianuarij. Expungendus ergo cum Indictione annus Christi, temporibus regni Francorum primæ stirpis Merouingicæ: discernendis, vt sæpiùs monuimus, neuiquam solitus adhiberi, à posteris, vt passim alibi, ineptè intrusus. S. Pippino Duce eo anno mortuo, præfecturam aulæ susceperat quidem Grimoaldus, sed sub S. Sigeberto filio DAGOBERTI. Cuius proinde etiam submoto nomine hæc fortè verba solùm reponenda: *Data vii Kalend. Septemb. anno regni Domni DAGOBERTI VII. Actum Treuiris in Dei nomine feliciter. Amen. Signum DAGOBERTI Regis.* quod signum ex litteris nominis more illius æui efformatum erat. Annus is vii DAGOBERTI II, filij Sigeberti, conuenit in annum Christi 100clxxxvi: quando S. IRMINA potuit egisse annum ætatis decimum sextum. Quod cõ-

iugi

iugi Dagoberti matri S. IRMINÆ nomē fuerit, nescitur. Fuisse re DAGOBERTO I, præter alias, duæ coniuges Reginae Nanthildis & Berthildis; Chlodoueo II Bathildis, seu Baldechildis; S. Sigeberto Emnechildis; Childerico Bilichildis: ista in diplomate iam memorato dicitur Nanthildis, nomine aut à posteris intruso, qui diploma DAGOBERTO primo affixerunt; aut certè, si illud ei nomen, aliud uè non ab simile fuerit, inde arrepta occasio errorum: ad quos euitandos nomen eius in diplomate non expressimus.

X I

*Beneficia à S. IRMINA filiâ DAGOBERTI præstita
S. Willibrordo, potissimum pro Epternacensi
monasterio.*

DAGOBERTO II igitur, filio S. Sigeberti, Regi Austrasiorum, filiam fuisse S. IRMINAM persuadent tum regnum illius Austrasianum, tum ætas filæ, ac præcipuè quòd temporibus S. Willibrordi Ultraiectini Episcopi, SS. Basini & Lutwini Treuirensium, Pippini Herstalli Maioris-Domus, Regumque DAGOBERTO II iuniorum vixerit. Cùm apud Treuiros degeret S. Willibrordus, monasterium Epternacense, in Ducatu nunc Lutzeburgensi situm, ad Suram fluuium S. IRMINÆ prouocatus liberalitate, condidit, rebusque necessariis ad usum habitationemque cœnobarum instruxit. Diploma donationis edidit Miræus lib. 2 Diplomatum Belgicorum cap. 4 & in Notitiâ Ecclesiarum Belgij cap. II. Signatum Treuiris sub die Kalendarum Nouëbris anno IV Domni nostri Childeberti Regis, id est, Christi 1000. aliud dein sub titulo
Testa-

Testamenti conscriptum ex Theofrido & MSS. Theoderici Epternacensis refert Browerus lib. 7 Annalium Treuirensiū, sed verbis, vt afferit, paullulum deflexis: quod, quia minū vulgò notum, hīc damus.

IRMINA in Christi nomine Deo sacrata, etsi indigna, gratiā Domini Abbatissa, sana quidem, Deo propitio, sanoque consilio testamentum perscribendum rogavi, idque negotium fratri in Christo meo Huncioni Presbytero mandavi. Dono itaque in presentiā tam pro remedio animæ meæ, quam pro nonnullā mercedis etiam huius in illis sempiternis gaudiis accessione, Basilicā sanctæ Trinitatis, beatæ Genitricis & SS. Petri & Pauli Apostolorum honori consecratæ, quæ est in pradio nostro extructa Epternaco ad amnem Suram, vbi Dominus & Pater noster in Christo Villibrordus Episcopus, rector & gubernator esse videtur; donatumque esse iubeo, quidquid id est, quod ex patris ac matris successione creuit, domos, edificia, casas, mansos, vineas, prata, campos, siluas, & horum omnium appendices, Baidelingum, Matholfingum, portionemque nostram in Oxinuillario, cuncta, inquā, hæc lego cum pastoribus, bubulcis, subulcis, opilionibus, armentariis, horum item greges, armenta, & eorum promiscuū omne peculium; quibus tamen libertos annumerari non volo, quos per epistolas meas manumissos, ingenuos pronuntiaui, Gararium, Cuntoaldum, Archildem, Theodfridum & alios complures. Iterum dono, quidquid ad ministerium loci,

P

quere

quem diximus, subsidiumque paratum haftenus & à me cõ-
 quisitum est, tam in auro, quàm argento, gemmis, vestimen-
 tis, altarium velis, cortinis, utensilibus tam aeneis quàm fer-
 reis ligneisque: omnia verò de sententiâ consilioque tam Vir-
 ginum, quæ mecum unâ congregata viuunt, quàm Aposto-
 licorum virorum Basini & Lutuuini Episcoporum. Ego Hic-
 cio in Christi nomine Presbyter, rogante & iubente Domi-
 nâ meâ IRMINA, hoc testamentum perscripsi, & ipsa subter
 manu propriâ unâ cum testibus firmavit. Ego IRMINA hoc
 testamentum meum relegi. Ego Lutuuinus Episcopus. Ego
 Theodfridus & ceteri subsignauimus. Actum Treberi die
 Kalendarum Decembris anno quarto regni D.N. Childeber-
 ti Regis.

Is est annus Christi 1000. Habebat Pippinus Herstallus
 luculentas possessiones Epternaci, quas S. Willibrordo et-
 iam donauit, secundùm hanc formam è Theoderico editâ
 à Browero:

Ego in Dei nomine illustris Vir Pippinus, filius Ansgisi quondam,
 nec non illustris matrona mea Pleétrudis, filia quondam Hugoberti,
 reputantes varios nobiscum humana fragilitatis casus; quo nimi-
 rum & praterita vita possimus abluere sordes, & donante Domino
 ad æterna gaudia peruenire; donamus monasterio in loco, qui cogno-
 mentum gerit Epternacum, pagoq; Bedensi ad Suram amnem ex-
 tructo, cui virum strenuum & Dei cultorem, Apostolicum VVilli-
 brordum Episcopum, cum turbâ monachorum imposuimus, illud
 Epternaci dimidium, quod Theodharius quondam Dux ibidem ob-
 tinuit, & postea filius eius Theodhardus nobis quondam tradidit:

iis

is tamen facultatibus exceptis, quas IRMINA in ipso Epternaco possedit. Actum Gaimundis III Idus Maias regni D.N. Childeberti anno XII. Pippinus & Plectrudis, item Chudbertus, Bernarius, Charibaldus, Constantinus, Iosephus, VVinetharius subscripsere. Fuit is annus Christi 1000 aut sequens. Vtramque hanc Epternacensibus factam donationem & S. IRMINÆ & Principum Pippini ac Plectrudis paucis describit Theofridus in Vitâ S. IRMINÆ.

Ab hac deinceps S. Willibrordus Treuirim, Horreense monasterium peste liberauit: quod beneficium carmine heroico celebrat Alcuinus Flaccus in Vitâ S. Willibrordi. Visitur iuxta Horreum antiquæ religionis parœcia S. Paulo sacra, & monasterio attributa, quam S. Willibrordum, Sacerdotum duodecim prouentu ab S. IRMINA locupletatam, solenni cæremoniâ consecrassè, scribit idem Theofridus in huius Vitâ, additque illi ab eâ etiam Montisvillam in pago Zulpiaco traditam esse.

XII

Horreensis Abbatissa post S. IRMINAM Anastasia, non S. Modesta. S. Chlodulfus Episcopus Mentensis fuit, non Treuirensis.

TRithemius in Compendio libri 1 Annal. Francor. opinatur huic IRMINÆ in regimine sanctimonialium successisse Modestam cænoby Romarici alumnam, & filiam sororis B. Modoaldi Archiepiscopi Treuirorum, dein Anastasiam, & quarto loco Basilisam. Quæ Browerus monet, Trithemium scribere, priuata monumenta secutum, eamque successionem non esse certam. Imò

idem Trithemius lib. 3 de Viris illustribus Ordinis S. Benedicti cap. 143 agit de S. Modestâ Abbatisâ, atque ipsemet, quod alibi scripserat, refellere videtur. *Volunt autem quidam, inquit, quòd hæc sacrata Virgo fuerit secunda Abbatisa in Horreo Treuirensi: quòd an ita sit, temporis dissensio me non sinit discernere. Probet alius.* Scilicet qui antè scripserat hanc successio- nem contigisse sub Chlodoueo filio DAGOBERGI I, etiam lib. 3 de Viris illustribus cap. 138, subiungit S. IRMINAM S. Willibrordo, aitque *claruisse anno Domini 1000x.* Et hac de causâ Browerus S. Modestam inter Treuirenses nusquam recenset, innuens *alumnâ esse cœnobij S. Romarici, quod apud Mosellam est, nunc simul oppidum Lotharingæ, in Comitatu Auendēsi à S. Romarico extructum, cuius foundationis diploma legitur apud Ruerum lib. 4 Antiquitatum Vosagensium, sub finem Vitæ S. Romarici.* Hinc in Vitâ S. Gertrudis Niuellensis illius cōsobrinæ, quæ anno 1001 statim à morte illi apparuit, non legendum est: *In Treuirensi monasterio Abbatisa fuit, Modesta nomine; sed potiùs, In Auendēsi monasterio.* Neque enim Treuri monasterium, sed vrbs erat, varia complectens cœobia. Nec vnicus ille error inibi est, Sequitur enim: *Cùm autem crastinus dies aduenisset, ciuitatis Episcopus, nomine Clodulphus, venit ad monasterium prædictæ Modestæ. . . . Ille per ordinem narrauit staturam corporis eius & speciem decoris eius.* Est hic S. Chlodulphus Episcopus Metensis, cuius frater Ansigisus Dux S. Beggam sororem Gertrudis vxorem duxerat. Addendum igitur, *ciuitatis Metensis Episcopus,* pro quâ voce in aliis MSS. substitutum, *ciuitatis eiusdem Episcopus.* At Surius mutato stylo edidit *Treuirensis Episcopus.* Nam anno illo 1001 præerat Ecclesiæ Treuirensi S. Numerianus, electus tempore S. Sigeberti Regis, & post- eà sub Childerico mortuus. Ex illâ nihilominus mendâ a-
lius.

lius & peior succreuiterror, quo S. Chlodulphus relicta Sede Metensi, dicitur factus Archiepiscopus Treuirensis: sed de tempore inter auctores non cōuenit. Alij cum Claudio Roberto substituunt S. Modoaldo ante Numetianum, alij cum Scheckmanno ac Meuriffio in sequens reiciunt seculum, quo dicunt S. Lutwino successisse, rati etiam tum S. IRMINÆ successisse Modestam: quasi eò vsque vixisset S. Gertrudis, & mox ab obitu S. Modestæ apparuisset.

Successisse S. IRMINÆ cum Browero opinamur Anastasiam, de quâ Theodericus ex veteribus testamentorum codicillis hæc refert apud eundem Browerum: *S. Villibrordus & Domina Anastasia Abbatissa puellarum in Horreo fecerunt inter se commutationem vinearum, & dedit Dominus Villibrordus Domina Anastasia vineæ petturas duas, in monte Pagine iuxta flumen Rhenum, cum vinitore & omni peculio suo, quæ sibi illustris femina Irmentrudis filia Pantini, consobrina S. IRMINÆ, dederat. Et recepit ab eâ alias duas petturas in monte Cabracensi super flumen Mosellæ cum vinitore & omni peculio.* Hæc ibi. Willibrordus Boschartus differtatione 99 de Frisiæ veteris primis Apostolis, duas obtrudit IRMINAS, filias Regū DAGOBERTORVM, quarum alterâ scribit DAGOBERTI I. filiam, Horreenfis cœnobij fundatricem primam, quòd post huius discessum S. Modesta cū Modoaldo Archiepiscopo Treuirensi, auunculo suo, fundationem promouisse dicatur in priuilegio isti monasterio dato à Leone Papâ: quem ipse cum Miræo, qui illud edidit lib. 2. Diplomatum Belgicorum cap. 3, attribuit S. Leoni I I, qui sedit à xiv Augusti anni 1001. lxxxiii. ad xxviii Iunij anni sequentis. Browerus cōtrâ tradit impetratum à Leone III, qui præfuit Ecclesiæ ab anno 1000. xc. ad annum 1000. cxvi, censetque à posteris interpolatum, vt inde nihil certi confici possit. Alteram IRMINAM

arbitratur Boschartus fuisse *filiam DAGOBERGIS II qui ab anno 1000 ad 1006 regnauit*, eamque *S. Willibrordo deuotam*, cuius dein *donationis chartulam* edit, signatam anno *1006 Childeberti Regis*, patris dicti *DAGOBERGIS*, ut eam *Irminam* necesse foret ante auum, qui iuuenis coepit regnare, natam fuisse. Huius etiam *DAGOBERGIS* filiam censet *Scipio Duplex S. IRMINAM* fuisse. Ipsum *Leonis* diploma damus, ut eius diiudicatio sit penes lectorem. ita ergo legitur:

Ego Leo Vicarius S. Petri Principis Apostolorum, meritis quidem impar, vice tamen ipsius dignitate Romani fungens presulatus, cœnobium Horreense à Modoualdo Treuirorum Archiepiscopo, subministrante B. Modestâ, filiâ sororis eius, è regalibus horreis, à quibus & nomen accepit, ad diuini cultus officium restauratum, post discessum beatae Virginis Irmine, qua prima hunc locum prouehendum suscepit, tantâ reuerentiâ & honore adprimè donatum accepimus, ut matre istius congregationis vitâ excedente, nulla ab extraneis quocumque modo, sed vna ex ipsis subrogetur, Principibus Ecclesiæ Treuirensis ex consulto fauentibus, Sororibus electione potitis, ipso quoque Prasule deuotè annuente. Quod tantâ auctoritate subnixum, ut in æternum stabile permaneat & fixum: ut in nomine Iesu Christi Domini nostri, sanctiq; prædecessoris Petri, & omnium electorum Dei, aeterno seruetur damnandus iudicio, si quis Prelatus tanto hâc cômorantes exinaniuerit priuilegio. Fiat, fiat, Amen, amen.

Haftenùs illud diploma apud *Miræum* adiunctum alteri diplomati, quo *DAGOBERGIS I* possessiones Ecclesiæ metropolitanae *Treuirensis* dicitur confirmare: in quo hæc leguntur: *Precipimus atque iubemus, ut omnes res vel facultates ad Ecclesiam B. Petri Treuericæ urbis pertinentes, scilicet cellam S. Hilarij, que nunc appellatur S. Maximini, que est in prædio S. Petri constructa, & cellam S. Paulini & S. Eucharj, & monasterium S. Mariæ*

S. Mariae quod idem praefatus Modoualdus in territorio S. Petri nuper à fundamentis construxit, quod vocatur Horrea, & basilicam S. Martini . . . sub iure & potestate S. Petri Treuirensis ecclesiae eiusq; Pontificis perpetualiter mancipata permaneant . . . Extat illud diploma à Francisco Roserio in Stemmatibus Lotharingiae editum pag. I sed mirè intricatum, in quo tertio repetitur nomen *Arnulphi Ducis Austriae Mosellanicae*, idque anno 1000, quo S. Arnulphus erat Episcopus Metensis, non Atto, siue Abbo, qui isti Episcopus Metensis subscribit. Adduntur sigilla varia conficta, vt *DAGOBERTI Regis habens insculptum scutum liliis plenum*, qui ritus posterioribus temporibus inductus fuit. Nicolaus Zyllesius in defensione Abbatiae Imperialis S. Maximini idem diploma, sed hinc inde correctum, exhibet, ab aduersariis obiectum, quod nihilominus §§ nouem à pag. 58 ad pag. 71 confictum esse demonstrat. Browerus pag. 422, *Si à vertice, inquit, vsque ad extremum unguem haec in eo diplomate contenta, cōferas, nihil, meâ quidē sententiâ, hic sani reperies.* Eodē modo menda adspersa apparent nonnulla in citato diplomate sub nomine Leonis Papae. Quomodo enim decesserat S. IRMINA, cum Horreense monasteriū, subministrante sumptus B. Modestā, restauraret MODOALDUS Episcopus, quod in altero diplomate dicitur *à fundamentis construxisse ante annum XXIII*, aut, vt alij, *ante annum regni XII, Christi 1000*? Quomodo, inquam, tum è vitâ decesserat S. IRMINA filia DAGOBERTI & Nanthildis, quam, legitimâ coniuge Gomadrude anno sequente 1000 repudiatâ, duxit? Quidni S. Leonis IX ex Episcopo Tullensi anno 1000 Pontificis Romani creati, à quo supra diximus constitutionem pro monasteriis Stabulao & Malmundario factam esse, potius dicatur citatum supra diploma fuisse, qui tum ob libellum supplicem à quo-

piam

piam imperito antiquæ historiæ conscriptum, approbârit liberam Abbatissæ electionem, minimè à simili controuersia dependentem? Fauet huic coniecturæ, quòd cœnobium S. Romarici, in quo S. Modesta vixit, in diœcesi fuerit Tullensi, vt vel inde appposito S. Modestæ nomine, eius benevolentiam conciliandam auctor libelli supplicis sperasse videatur. Demum, quidni tam potest illa Leonis Pape constitutio supposita censi, quàm, vt Browerus scripsit, à posteris interpolata?

XIII

Sepultura S. IRMINÆ apud VVissenburgenses. Hoc monasterium à DAGOBERTO parente dotatum. Alia monasteria à DAGOBERTO fundata aut dotata.

Album-Castrum, inquit Gaspar Bruschius, vel VVeissenburgum, monasterium instituti Benedictini, vnum ex Germania omnibus antiquissimum ac potentissimum: vna item ex quatuor illis sacri Romani Imperij abbatibus, Ducali dignitate conspicuis, Fuldensis, Campidonensis, ac Murbacensis Abbatiarum in hac felicitate consors ac socia. Id, inquam, amplissimum cœnobium in mediâ Alsatiâ ad montana Vosagi & in eiusdem nominis imperiali oppido ad amnem Lutharum, qui mediam ciuitatem perfluit, amœnissimo loco situm, Spirensis diœceseos, quod alibi VVitzenburgum, quasi sapientiæ castrum dicitur, quod nomen scholæ & academiæ tali pulchrè conuenit. Fundatum ac inchoatum legitur anno 100-XXIII, dotatum verò & auctum anno Christi 10CLXIV à DAGOBERTO potentissimo Galliarum Rege, cuius filia Domna IRMINA,
prima

prima fundatrix & Abbatissa Horrei Treuerensis, in sinistra
 VVeissenburgensis summi templi abside, sublimi & magnifico mau-
 soleo (in cuius summitatem Clerus eius loci circa Parasceues festum,
 Corpus Dominicum collocare solet) deposita, ac terra omnium pa-
 renti reddita est. Haëtenus Bruschius in Monasteriorum
 Germaniæ chronologiâ. Addit Coccius in DAGOBERTO
 cap. 18, intra ipsam aram D. IRMINÆ DAGOBERTI Regis filia
 sacrum corpus loculo includi, cum hac inscriptione:

HIC RECONDITVM EST INTEGRVM CORPVS
 B. IRMINÆ VIRGINIS, FILIÆ DAGOBERTI
 REGIS FRANCORVM, FVNDATORIS HVIVS
 MONASTERII.

Quando illud ibi positum sit epitaphium, nusquam legi-
 mus. Ex Chronico Spanheimensi, quod Trithemius huius
 loci Abbas scripsit, ante quingentos annos illud ibi extitisse
 colligi posse videtur. Nam anno CIOCLII, vt ille tradit, Craff-
 to secundus huius monasterij Abbas multis precibus impetrauit ca-
 put S. IRMINÆ Virginis, filia quondam DAGOBERTI Regis Fran-
 corum, quæ fuit prima Abbatissa monasterij in Horreo Treuirensi.
 Erat Craffto Megenhardi Comitis de Spanheim, & dicti
 monasterij fundatoris filius, anno CIOCLIX, vt idem scribit
 Trithemius, sub Bernhelmo primo Abbate factus mona-
 chus, reliquâ sponsâ, nomine Clementiâ, filiâ Adolphi Co-
 mitis Altimontensis, quæ in monasterio S. IRMINÆ dein-
 cept sanctimonialis vixit, de quâ nos alibi. Delato ergo ad
 Spanheimenses sacro capite S. IRMINÆ, integrum corpus
 (quod in Epitaphio legitur) non adseruabatur Weissenbur-
 gi: nisi quis interpretetur totum corpus, præter caput; vel totum,
 quia pleraque ossa corporis. In Fragmento historico, quod
 Alberti Argentinensis Chronico præfixum est, dicuntur
 SS. Arbogastus & Florentius sub DAGOBERTO I floruisse,

Q

atque

atque hic ad annum 10CLXXIV vixisse. Quæ errata supra correximus, ac sanctos illos Antistites tempore DAGOBERTI II in Alfatiam venisse demonstrauius. Similes errores chronologici in antiqua Weissenburgensia monumenta, quæ Bruschius descripsit, videntur irrepisse. Fatetur hic auctor, *catalogum Abbatum*, quem partim Weissenburgi ipse collegit, partim Philippus Flersheimius Episcopus Spirensis illi communicauit, *initio perturbatum ac mendosum videri*. Primus Abbas statuitur Principius, qui & Episcopus Spirensis fuit, sed *cui dignitati prius præfectus incertum*, ait Bruschius. Agunt de eo in Catalogo Episcoporum Spirensium idem Bruschius, Eifengreinius, Philippus Simonis aliique, ac præfuisse illi Ecclesiæ tradunt sub *Sigeberto DAGOBERTI filio*: accepisseque ab eo Rege *decimas omnium victualium in agro Spirensium prouenientium, quæ antea Regi dari consueuerant*. II Abbas Weissenburgensis statuitur *Cheodonius*. III *Radefridus*. Huic, inquit Bruschius, *Badenses therma concessæ esse leguntur*. Huius donationis tabulas ex Coccio hîc referimus, quod prorsus arbitremur ad DAGOBERTVM II spectare.

DAGOBERTVS Rex Francorum viris illustribus, Ducibus, Comitibus, Domesticis, vel omnibus gentibus tam præsentibus quàm futuris. Illud ad stabilitatem regni vel remedium animæ nostræ perdurare credimus, si petitiones Sacerdotum, quas auribus nostris patefecerint, ad effectum perducimus. Ideò cognoscat magnitudo seu nobilitas vestra, quia nos ad suggestionem viri venerabilis RATERIDI Abbatis de monasterio Weissenburgo, balneas illas trans Rhenû in pago Auciacensi sitas (quas Antoninus & Adrianus quondam Imperatores suo opere

opere adificauerunt) ad monasterium, quod dicitur *Veissenburg*, & est constructum in honorem S. Petri in pago Spirensi, visi fuimus concessisse, cum omnibus & cum ipsâ marchâ ad ipsas balneas pertinente, quæ venit de duobus lateribus vsque in fluuium *Murga*, & de vnâ fronte ad partem occidentalem rasta vna, & de aliâ fronte ad partem orientalem leucas sex, quas homines loci istius dicunt rastas tres esse. Propterea hoc præceptum cessionis fieri iussimus, vt ab hac die memoratus *RATFRIDVS* Abbas vel Patres ipsius monasterij *Veissenburgensis*, sui que successores vel monachi ibidem commorantes, de superscriptis balneis, quas dicunt *Aquas calidas*, vel marchâ ad ipsas balneas pertinente, faciant quod maluerint: hoc est, habendi, tenendi, suis que successoribus relinquendi, firmissimam habeant in omnibus potestatem. Et vt hæc præsens auctoritas firmiter sit, manu nostrâ vel annulo nostro subter eam decreuimus roborari. Data sub die *XI Augusti* anno secundo regni nostri. In Christi nomine, *DAGOBERTVS REX.*

Hæc regia diplomata, addit *Coccius*, cum aliis compluribus *Rudigerum*, *Abbatum Veissenburgensium* postremum, eundemque primum *Prepositum*, anno *CIDIDV* *Maximiliano Augusto* eiusque filio *Philippo Hagenoæ* & frequentissimo *S. R. I. Principum cætui* ius contra *Philippum Comitem Palatinum Rheni* dicenti exhibuisse, fasti *Alsatici* asserunt. *Therma* porro *Badenæ* posteris annis in eiusdem appellationis *Marchiones* domi militiaque id temporis *inclytos*, & huic *Ecclesiæ liberali clientelâ* deuinctos, feudi iure translatae sunt.

sunt. Hæc Coccius. Ceterùm annus II regni DAGOBER-TI II apud Aufrasio, quem suprâ intelligi debere arbitramur, concurrat cum anno Chr. 10CLXXXI, septemdecim scilicet annis elapsis post annum 10CLXIV, quo, vti à Bruschio suprâ & Munstero in Colmographiâ obseruatur, à DAGOBERTO monasterium Weissenburgense dotatum auctumque. Verùm iam tum viginti annos è viuis excesserat DAGOBER-TVS I, & nepos eius DAGOBER-TVS II exul in Hiberniâ de-gebat.

Extat aliud DA GOBERTI Regis diploma, quo fundatur & dotatur monasterium Weissenburgense, relatum à Trithemio lib. I compendij Annalium de origine gentis Franco-rum, Munstero, Coccio: eiusdemque meminit Martinus Magerus de Aduocatiâ armatâ cap. 9 num. 513. In eo diplo-mate multa difficilia sunt. Primò narratur visio Regi facta, apparente inter Sanctos Christo Iudice, eiusque rapinas culpante, tum S. Dionysij patrociniû, Regisque votum de extruendo monasterio. Quæ verbis omnino eisdem refe-runtur in diplomate donationum monasterio Haselacensi factarum, quod à DAGOBERTO II fundatum esse diximus, eaque tamquam à posteris ineptè infarta reiecimus. Clau-sula ita legitur apud Munsterum: *Datum in ipso monasterio mense Maio anno regni nostri XXI II, anno Domini 10CXXI II.* quæ annum etiam adnotarunt Bruschius & Eisengreinius. Ob-seruat Coccius apud Trithemium esse adtextum *annum Christi 10CXXIX*, qui omissus est in operibus eius anno 10-10CI recusis, in quibus hæc clausula est: *Datum, quod fecimus in ipso monasterio, mense Maio, die XI, anno regni nostri XXI I I, in Christi nomine feliciter. Amen.* At non nisi octodecim an-nos imperauit Aufrasio DAGOBER-TVS I, ab anno scilicet 10CXXI ad 10CXXXI IX, quo filius eius Sigebertus regnum Aufrasiæ

Austrasiæ accepit. Diplomati Haselacensi, in quo eandem de raptu DAGOBERTI ad tribunal Christi fabulam narrari diximus, hæc clausula apponitur: *Datum quod feci cum filiis meis, Chlodoueo scilicet atque Sigeberto in dicto Haselacensi monasterio ...anno ab Incarnatione Domini sexingentesimo tredecimo mense Aprili, die sextâ decimâ.* Quibus omnibus expunctis, ostendimus Haselacensis monasterij fundatorem agnosci debere DAGOBERTVM II, quod de Weissenburgensi monasterio etiam dicendum esse propius vero videtur. Bruschius addit DAGOBERTVM Regem dedisse Abbati Principio exemptionis ab omni iugo Episcopali & aliarum plurimarum libertatum priuilegia, quæ in eo diplomate habentur absque mentione Principij, sed & Catalogum Abbatum initio perturbatum ac mendosum esse ex ipso Bruschio diximus. Dein quæ in eo diplomate leguntur priuilegia, videntur plurima ab Imperatoribus postea concessa, quale est, quod *moneta in se habens imagines, expressamq; similitudinem Nemetensis moneta, eidem loco concedatur.* Verum de his securius ferri iudicium posset, si extarent, quæ illi monasterio ab sequentibus Regibus atque Imperatoribus sunt impertita priuilegia.

Rex DAGOBERTVS, pater S. IRMINÆ, coronam insignem candidaliferam argenteam, auro subductam, turribus & sumptuosissimo opere elaboratam in eadem ecclesiâ Weissenburgensi a summis lacunaribus dependentem fieri curabat, quæ hodie adhuc incolis visendam se offert. Ita Eisengreinius ante annos ferè centum: qui relato obitu DAGOBERTI I ad annum 100XXXII, subiungit: *S. Lutuuinus Gallie Belgica Dux, Treuironum Archimysta constituitur anno 100XXXIII.* quod factum esse circa annum 1000 dicetur infra lib. 4. Ast hîc scriptoris incitiam agnosci satis est.

Alia itidem monasteria in eisdem regionibus extructa

Q 3

DAGO-

DAGOBERTVM Regem, parentem suum ac conditorem agnouerunt. Eiusmodi sunt Clingense, quod Weissenburg duabus leucis distat, ab hæreticis deiectum: Regio pontanum, vulgò Konigs-brug, Sacro-nemori vicinum, quod nunc esse Ordinis Præmonstratensium parthenonem tradit Coccius cap. 19, qui cap. 6 asserit DAGOBERTVM *præclare meritum esse de monasterio Mauri haud procul ab Tabernis Alfaticis, ac gratam eius memoriam posteris commendari in elenchis eiusdem cænobij.* Theodericus Rex vltimus illius nominis, de quolib. 3 agemus, priuilegia decessorum Regum confirmavit, diplomate dato *Metus in cænobio S. Arnulphi Kalendis Maij, anno regni v, Christi 1000XXIV,* quod ita incipit: *In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Theodericus Diuinâ fauente clementiâ Rex Francorum viro illustri Luthfrido Alamannorum Ducis.* Est hic filius Adalberti, etiam Alamannorum in Alsatiâ Ducis & fratris S. Odiliæ: à quorum altero fratre Athico Habsburgicos atque Auftriacos vetustissimæ stirpis suæ originem habere tradunt Vignerius & Chiffletius. In dicto autem diplomate decessores Reges memorat Theodericus: *Vnde, inquit, Abbas Maurus præceptionem Childeberti Regis, ac monasterij illius fundatoris, seu diuæ recordationis Theodeberti, Chlothary, DAGOBERTI, Sigeberti. itemq. DAGOBERTI, quondam Regum, nobis ad ostentationem ostendit.* En S. Sigebertus inter duos DAGOBERTOS, patrem scilicet DAGOBERTVM I, & filium DAGOBERTVM II, quantum assequi possumus. Demum quod prope vrbem Spirensis extat monasterium S. Germano dicatum, à DAGOBERTO extructum atque egregiis dotatum prouentibus tradunt Eisengreinius, Philippus Simonis aliique. Sed quamdiu antiqua non proferuntur monumenta, quis intelligendus sit DAGOBERTVS, incertum.

X I V

Alia DAGOBERTI Regis filia. Palatiolum monasterium ab ADELA tum viduâ fundatum. Albericus huius filius, nepos DAGOBERTI, pater S. Gregorij Ultraiectensis, an etiam avus S. Alberici Episcopi Ultraiectini?

ALtera DAGOBERTI Regis filia, ADELA, siue ADHELA nomine, post mariti obitum, IRMINÆ sororis exemplo inflammata, monastico item cultu assumpto, vitam sanctissimè traduxisse, ac monasterio Palatiolo Abbatissa præfuisse fertur, à Saussaio ad XXIV Decembris cum S. IRMINA sorore Martyrologio Gallicano inscripta. Custoditur, teste COCCIO in DAGOBERTO cap. 12, in vetustis Ecclesiæ Treurenensis monumentis testamentum eius, quo hæredem bonorum omnium Palatiolensem Ecclesiam scribit. Id à Browero pag. 430 editum hîc subteximus.

ADELA in Christo Domino sacrata Abbatissa, DAGOBERTI Regis quondam filia. Cùm peruulgatum notumque bonis omnibus sit; quemadmodum nos monasterium in villâ, que dicitur Palatiolum, in ripâ positum fluminis Moselle, quod ipsum à Pippino Maiore Domus Treuiris permutatione quesuimus, honori que S. Mariæ Virginis, Genitricis Domini nostri Iesu Christi, & Beatorum Petri & Pauli ceterorumque Sanctorum iam dudum ad proprij monasterij usum extruxi-

extruximus, in eoque monacharum cœtum disciplinâ & regulâ S. Benedicti viuentium aggregauimus; faciendum denique nobis visum est, vt has vitæ degendæ necessarias opes, quas de propriis hætenus largitæ sumus, testamenti etiam præsentis paginâ confirmaremus. Legamus itaque & donamus huic, quod diximus, monasterio villam nostram, quæ dicitur Palatiolum, in quâ cœnobium esse constructum videtur, idque cum omni integritate tam domibus, edificiis, aditamentis, casis, curtibus, mansis, mancipiis, quàm vineis, campis, pratis, siluis adiacentibus, farinariis, aquis, aquarumque decursibus, & omnibus iis, quæ ad ipsam pertinere villam cõstat. Addi volumus his prædium Scripnasium in pago Mosao situm, ad ipsius Mosæ fluminis ripam, omnesque possessiones eiusdem villæ, vno duntaxat quadraginta iugerum agro excepto, quem Insula nomine appellatum, iam antè dulcissimo filio ALBERICO donauimus. Similiter à Deiparæ matris hoc monasterio possideri prædia ea omnia mea volo, quæ in Bietbergis Beslancioque sita: quæque à dulcissimâ germanâ meâ REGENTR VDE dato pretio comparauimus. Rursus portiones meas villarum Enchiariaci, Vrsiaci, Caimetarum his adiucio, quæ ad Mosellam omnes sitæ sunt: quibus adiungi res item eas facultatesque placet, quæ in prædio Regimoseti à Feronio filio Tullonis iustæ mihi venditionis titulo quondam obtigere. Accedunt etiam his possessiones Baldelingis,

gis, quæ in pago sita Bentensi, & à Ganciofrido & VVigerico emptæ, in ius peculiumque meum redactæ sunt: item quæ in prædio Machariaco à Bertonio mihi donata, hæc omnia tribuo donoque. Ad extremum id quoque de sententiâ congregationis memoratæ statuimus, ut quidquid opum possessionumque in monasterium hoc ipsum contulimus, id in Archiepiscoporum Ecclesiæ Treuericæ semper sit arbitrio atque tutela. Datum Kalendis Aprilis, anno XXI Theoderici Regis.

Est is Christi 1000XXXI. Nam sub ultimo Theoderico decessisse è viuis ADELAM constat. At locus is Canonico-rum est collegio, à quo hodieque possidetur, postea attributus, ab vrbe passuum circiter tria millia in Septemtrionem, Treuirorum suburbano quondam annumeratus, & Episcoporum habitatione illustris, nunc mœnibus auctus ac præterlabentis Mosellæ iocundus adspectu, nomen Palatioli à veteri palatio retinet: vti tradunt Coccius, Browerus, aliiq;

Tertia soror S. IRMINÆ & ADELÆ à domesticis scriptoribus, inquit Browerus, habetur REGENTRVDIS, quã ADELA in testamento iam recitato *dulcissimam suam germanam* agnoscit, reliqua latent. Coccius cap. 12 omisã REGENTRVDI, substituit ROTHILDEM, siue RATHILDEM, eamque esse ex filiabus DAGOBERTI Regis, cui S. Florentium luminum & linguæ vsum Diuinâ ope reddidisse diximus, ideoque illam etiam præ reliquis subscripsisse diplomati donationum S. Florentio à Rege DAGOBERTO factarum. Addunt Sanmarthani lib. 4 Genealogiæ Regum Francorum, eius nuptiis adstitisse beneque precatum esse S. Florentium Episcopum Argentoratensem: nupsisse Luderico Bucano, quem veteris

tis castri Insulensis, quod vulgò *de Buck* appellant, conditorem volunt, ac ditionis Gallo-Flandriæ (quam Ludouicus Pius Imperator in diuisione regni *Medenentum*, Audoenus in Vitâ S. Eligij *Medenatum* ferè dixerunt) præfecturam administrasse. Quod defectu antiquorum monumentorum non satis liquet, potissimum cum Ludericus diu ante tempora S. Florentij videatur floruisse.

DAGOBERTI II nepos ALBERICVS, filiâ eius ADELA natus, plures procreauit liberos, è quibus fuit S. GREGORIVS, qui Ultraiectinæ Sedi vice Episcopi præfuit Presbyter, in cuius Vitâ S. Ludgerus eius discipulus scribit, *S. Bonifacium post tredecim annos peracta in Fresoniâ prædicationis peruenisse ad Palatiolum monasterium Virginum prope Treuiris ciuitatem in ripâ fluminis Mosella, cui tunc præerat Abbatissa nomine ADDVLA, religiosa valde & timens Deum. . . . Per idem tempus electus puer GREGORIVS, quasi quartum decimum aut decimum quintum agens ætatis annum, Dei instinctu venit ad auiam suam, id est, ad matrem patris sui ALBRICI supradictam Abbatissam Deum timentem ADDVLAM. . . . Nolens ab eo ultra dissiungi, iuit ad auiam suam prædictam Abbatissam venerabilem ADDVLAM, dicens, se velle cum homine pergere, & ad discendos diuinos libros discipulatum eius subire. . . . Videns ergo famula Dei ADDVLA, quia prudens erat femina, animum inflexibilem pueri, dedit illi pueros & equos, & dimisit eum ire cum sancto Magistro in opus, quod compleuerunt simul vsque ad martyrium eius, quod cõtingit v. Iunij, anno DCCCLIV. Fuerunt ei, addit S. Ludgerus, fratres nobiles & eximij de patre generati, & de matre eius natalij fratres vterini, qui iuuenili audaciâ securi, latronũ crudeli manu in siluâ occisi sunt. Ex maioribus fratribus, qui honorati à Rege mittebantur in longinquiora regna Galliarum, prognatus videtur S. Albericus dein Episcopus Ultraiectinus ab aui nomine*

ita

ita appellatus, in quo totius domus spes magna incubuit, qui ægro-
tante S. GREGORIO, in Italiâ erat regali seruitio occupatus, &
triduo vel quadriduo ante transitum eius venit inopinatè diuopta-
tus, cunctis nescientibus, excepto Patre spiritali, qui eius aduentum
longè ante prædixerat: cuius electus filius dicitur, ab aliis nepos &
consanguineus, dein Coloniæ Episcopus Ultraiectinus ordi-
natus: quem tamen Ioannes de Beka aliique scribunt ex An-
gliâ oriundum, de partibus diœcesis Eboracensis.

X V

DAGOBERTI obitus & apud Rotomagenses se-
pultura.

LVstrauimus hætenùs variam, in quâ DAGOBERTVS vi-
xit, conditionem, exortum regium, exilium, extra Gal-
liam, & in eam reditum; regnum in Alsatiâ, & tandem etiam
in hæreditate paternâ Aufrasiarum Spectauimus quoque
eximiam eius pietatem, & illustria beneficia, quæ variis Ec-
clesiis & monasteriis præstitit, & vt à S. IRMINA filiâ præ-
starentur permisit adiuitque: vt Sigeberto Rege sancto
& Imnehilde prudenti ac piâ Reginâ natum, ac Scotorum
denique religiosissimis institutis in Hiberniâ ad vitæ san-
ctimoniam informatum possis agnoscere: fortè etiam in i-
psâ parētum domo à viris sanctis, quos ex eadem Scotorum
gente aduenas & pater & Maior-Domus Grimoaldus, hu-
iusque sorores Gertrudis & Begga munificentissimè exci-
piebant, in infantiâ veluti lacte quodam, rerum Diuinarum
sensu, enutritum. Postea quoque (quoniam id regicum
censetur) nec bella defuere. Ciuile illi cum Theoderico

R 2

Rege

Rege intercessit: in quo, quantum ex nonnullis vestigijs colligi potest, videtur anno 10CLXXXVII ab hoste circumuentus, captus, occisus. Præcipui eius militiæ Duces fuerunt Vulfoaldus Maior-Domus, Pippinus Herstallus filius Ansigifi & S. Beggæ, & Martinus, qui S. Chlodulpho fratre Ansigifi natus creditur.

Ab hoc Pippino diximus supra incipere eam historiæ partem Chronico Fredegarij adiunctam, quam auctor se iussu Childebrandi fatetur scripsisse. Ita autem incipit cap. 97. *In Austriâ mortuo Vulfoaldo Duce, Martinus Dux & Pippinus filius Ansigifi quondam Franci nobilis, dominabantur.* Mortuus est Pippinus sub DAGOBERTO Rege iuniore anno Christi 10CCXIV, mense Decembri, cum rexisset populum Francorum annis XXVII & mensibus sex, vt tradunt Annales Metenses. Cœpit ergo anno 10CLXXXVII mense Iunio, à quo anno dicti Annales Metenses incipiunt his verbis: *Anno ab Incarnatione Domini nostri Iesu Christi 10CLXXXVII Pippinus filius Ansegifi nobilissimi quondam Francorum Principis, post plurima prælia magnosq; triumphos à Deo sibi concessos, Orientalium Francorum, id est, Austrasiorum, glorioso genitori feliciter succedens, suscepit principatum.* Sigebertus Gemblacensis in Chronico, relatâ ad annum 10CLXXXV nece S. Leodegarij, subdit: *Ansigifus pater Pippini à Gunduino perimitur, quem ipse inuentum & nutritum de sacro fonte susceperat, & ad maximos militiæ honores prouexerat.* Alij Ansegifi necè multò citiùs contigisse arbitrantur. Gundoinus supra in diplomate Childerici, anno 10CLXXII pro Stabulensibus signato, Dux appellatur? *Eo interempto cum satellitibus, Pippini virtutem atque victoriam longè lateq; vulgatam esse,* tradunt iidem Annales Metenses: vt exinde militiæ supremus Præfectus DAGOBERTI fuisse videatur, atque anno dein 10CLXXXVII mortuo Vulfoaldo, Maior-Domus

Domus illius à Iunio mense constitutus.

Nec diu superfuiffe DAGOBERTVM colligimus ex histo-
riâ Chronico Fredegarij annexâ: cui assentiuntur Chronicô
Moissiacense, Gesta Regum Francorum, & Continuator
Aimoini. Ibi relato post obitum Vulfoaldi dominatu Marti-
ni & Pippini, additur: *Defunctis, seu decedentibus Regibus, com-
missis inuicem Principibus Ebroino, Martino atque Pippino, ad-
uersum Theodericum Regem excitantur ad bellum.... Deuicti cum
sociis Martinus atque Pippinus in fugam lapsi sunt, persecutusq; eos
Ebroinus maximam partem de illâ regione vastauit.* En annus,
quo Reges omnes Austrasiorum defuncti erant, siue tum si-
mul cum DAGOBERTO captus sit, aut obierit filius eius, à
S. Arbogasto olim ad vitam reuocatus, siue eo antè mortuo
ultimus decesserit DAGOBERTVS. Quo autem lethi genere
interierit, nusquam exprimitur. Violentâ morte obiisse in-
nuunt duo, tum quòd corpus in hostili potestate manserit,
tum quòd à Martino & Pippino, vt dictum est, contra Re-
gem Theodericum, & Ebroinum quasi in ultionem cædis
Regiæ bellum sit resumptum. In Vitâ S. Audoëni xxiv Au-
gusti traditur sacrum huius corpus *Clypiaco Rotomagum de-
latum esse, & in basilicâ B. Petri Apostoli, in loco quem sibi præ-
parauerat, cum ingenti decore sepultum.* In istâ ecclesiâ (addit au-
ctor Vitæ illius) *requiescunt Chlotharij Regis dua Regina, Hal-
detrudis & Bertetrudis, itemq; DAGOBERTVS filius Sigeberti Re-
gis, quem totondit Grimoaldus: atque etiam Childericus Rex frater
Theoderici cum uxore Bilichilde & filiâ, quos ipse vir sanctus illic
sepelierat.* Fridegodus Poëta antiquus in Vitâ metricâ MS.
S. Audoëni de hisce illic sepultis ita cecinit circa an. Chr.
1000000:

*In quâ Regina tumulari commeruere,
Insuper & Reges multi, multiq; Valentes.*

R 3

Inter

Interemptus est in venatione Childericus Rex, & in ditio-
 ne, vt apparet, Parisiorum, non tamen potuit à morte ha-
 bere sepulturam apud auum DAGOBERTVM I, patrem Chlo-
 doueum II, & fratrem Chlotharium III, in monasterio S.
 Dionysij, quamuis de eodẽ monasterio benè meritis esset,
 vt testantur monumenta antiqua à Dubletio vulgata. Emi-
 nuisse eã occasione videtur pietas S. Audoëni, vt cum for-
 tẽ nonnulli regni Optimates aduersus cadauera Regis, Re-
 ginæ ac horum filia feralem in modum sæuissent, eadem si-
 bi impetrarit, & suã in basilicã Rotomagensi iusta iis fieri
 curarit, ac tumulum locari. Ast haud æquẽ euidentis est, quã
 occasione DAGOBERTVS Rex Austrasiorum, procul à suo
 regno & paterno apud Metenses sepulchro, in Neustriã &
 regno Theoderici, qui eum bello persequebatur, fuerit tu-
 mulandus. Quamquã (quæ erat *immanissima Ebroini tyran-
 nis*, vt loquitur Vrsinus in Vitã S. Leodegarij) ab eo DA-
 GOBERTVS dolo astuque circumuentus, aut ad pacificum
 colloquium euocatus, contra fidem datam, & fortẽ periuri-
 o subdolè sancitam, existimari potest, abductus, & inter-
 emptus. Iussit idem Ebroinus interfici S. Ragnebertũ Mar-
 tyrem, cuius necis Acta refert Chesnæus tomo I historiæ
 Francorum pag. 625: in quibus dicitur *intercedente Dei fa-
 mulo Audoëno Pontifice, Rodomæ urbis Prasule, cuius fama sacer-
 dotij illo tempore orbem repleuerat Gallia, non fuisse continuo in-
 terfectus*. Si hoc non potuerit impetrare idem S. Audoënus,
 vt non continuo interficeretur DAGOBERTVS, potuisse ab
 obitu eius videtur obtinere cadauer, vt apud Childericum
 patrualem, quem etiam *ob insolentiam clamitabant merito in-
 terfectum*, aliquem sepulturæ honorem assequeretur.

X V I

*Chronologia regni Theoderici cum annis DAGO-
BERTI collata. Obitus S. Leogarij Martyris,
& Ebroini Maioris-Domus.*

Dionyfius Petavius par. 2 Rationarij temporum lib. 4 cap. 17 cenfet *Chlotharij III & Childerici Regum tempora ex Theoderici exordio firmanda*. Et nobis, quamuis illorum temporum tam folida opinemur iacta eſſe fundamenta, vt exordium regni Theoderici iis ſuperſtrui poſſit; alia tamen non defunt argumenta, quibus cœptam Chronologiam firmemus, aſſertumque iam DAGOBERTI apud Auſtraſios regnum muniamus. Ac primo Acta S. Wilfridi, ſicut reditum nobis DAGOBERTI ex Hiberniâ ad Auſtraſios oſtenderunt, ita anno 10CLXXIX (quo ſuprà diximus Childericum initio æſtatis interemptum) clarè euincunt Theodericum regnum recuperaffe, eiufque palatio præfuiſſe Maiorem-Domus Ebroinum.

Expulſus ab Episcopatu Eboraceniſi eſt, teſte Bedâ lib. 4 cap. 12 anno 10CLXXVIII S. *Wilfridus*: poſt cuius abſceſſum Ethelredus Rex Merciorum bellum intulit Egfrido Northumbrorum Regi, à quo Wilfridus fuerat à Sede Episcopali eiectus. Conſerto igitur graui prælio iuxta fluium Trentam, occiſus fuit Alfwinus frater Regis Egfridi. *Contigit*, inquit Malmeshurienſis, *vt anno reuoluto, eodem die, quo ille (Wilfridus) præiudicium in Eboraco paſſus fuerat, cadauer regij adoleſcentis illatum urbi longum indiceſet inſtitum*. Ita Ethelredus triumpho functus, integritate regni receptâ, *Wilfridum Episcopum,*

piscopum, qui Cedda apud Liccfeld successerat, quòd Egfridi partium fuerat, expulit. Is Gallico littori fortè appulsus, in Theodericum Regem & Ebroinum Ducem Francorum incidit: quibus à Britannia mandatum erat, ut Vilfridum Episcopum caperent & spoliarent. Quem illi errore nominis acti, sociis occisis & rebus ablati, abire stuerunt. At Vilfridus, ne in manus Theoderici Regis & Ebroini incideret, in Frisiam, ut suprâ diximus, nauigauit, hyememq; ibi exegit. Inde vere sequente anni 10CLXXX Romam proficiscens, DAGOBERTVM Regem in Alsatiâ inuisit. Vbi Romam venit, ab Agathone Papâ (verba sunt Bedæ lib. 5 cap. 20) Episcopatu esse dignus inuentus est, & ad Synodum centum viginti quinque Episcoporum, aduersus eos, qui unam in Domino Salvatore voluntatem atque operationem dogmatizabant, vocatus inter Episcopos confedit, & cum iis subscripsit epistolæ ex hac Synodo ad Constantinum Imperatorem, Heraclium & Tiberium Augustos missæ, quæ refertur actione quartâ sexti Concilij Oecumenici, Constantinopoli eodem anno 10CLXXX mense Nouembri inchoati. Sed ad Theodericum, quem constat anno 10CLXXIX Regem fuisse, redeamus.

Regno igitur ad eum post Childerici cædem delato, Austrasij Chlodouem Chlotharij III creditum filium, ut diximus ex Vitâ S. Leodegarij, in Regem assumpserunt, afferentes cum sacramento Theodericum mortuum esse. Tunc S. Leodegarius, quòd huic Chlodoueo, ut præscripserat Ebroinus, nollet promittere fidem, captus atque euulsis oculis abductus est, & inediâ aliquamdiu in siluis cruciatus; ac postea in ædibus Waymeri, Ducis cuiusdam Campaniæ, qui ad hoc malum perpetrandum cum Didone altero Ebroini Consiliario è finibus Austri, siue Austrasiæ, missus fuerat, detentus. Interim Ebroinus, reiecto Chlodoueo illo supposito, in gratiam Theoderici Regis restitutus, dignitatem

Maioris-

Maioris-Domus adhuc anno 10CLXXIX, vt ex Malmesburiensi constat, recepit. At DAGOBERTO ad regnum Austrasiæ anno sequente 10CLXXXeuecto, Waymerus (cum S. Leodegario) in Neustriam ad Ebroinum fugit, ac *per huius fraudem in Episcopum promotus, in eius indignationem dein incurrit: multis flagellis cæsus, turpissimeq; vt decebat proditorem, condemnatus, laqueo suspensus est. . . S. Leodegarium in quoddam perduxerunt cænobium: in quo per annos circiter duos latuisse tradit Vrsinus, ad annum scilicet 10CLXXXII, quando iussu Ebroini oblatus Regi, opprobriis contumeliisq; affectus, linguâ etiam exactâ, traditus est S. VVaningo, in cuius monasterio Fiscano per biennium ferè in Dei laudibus resedit ad annum vsque 10CLXXXIV. Quo tempore ei ad Concilium ab Episcopis in Villâ regiâ habitum euocato, ingredi non licuit, sed seorsim à Rege in speciem examinatus, eius atque Ebroini sententiâ capite plexus est die II Octobris, vti gemina vitæ eius historia exactè tradit; altera Episcopo Augustodunensi Ermenario eius successori dicata, altera auctore Vrsino inscripta Ansoaldo Pictauorum Episcopo, in Didonis eius patruum locum substituto. En quinquennium primum regni Theoderici. Sirmondus tomo I Conciliorum Galliæ partem dicti Concilij in Villâ regiâ habiti edidit, prænotato sequenti anno Christi 10CLXXXV, vt mirum sit ab eodem addi annum tum fuisse Theoderici Regis xviii. Eadem Petauij sententia est par. 1 Rationarij temporum lib. 8 cap. 2, additq; *errare eos, qui S. Leodegarij necem in annum conferunt 10CLXXXII. Videtur potissimum confutari Bucherius, qui cum Sirmondo, ipsoq; Petauio, Theodericum scripserat Childerico successisse anno 10CLXVII, & consequenter S. Leodegarium, vti Acta eius exigunt, post quinquennium elapsam anno 10CLXXII interfectum esse. Miræus in Chronico**

nico Belgico dubius hæret, & bis necem Leodegarij annotat, anno scilicet 10CLXXII cum Bucherio, & anno 10CLXXXV cum alijs, additâ excufatione ob magnam inter chronographos controuerfiam: quæ principiis benè examinatis nulla apparet.

Anno dein 10CLXXXVII mortuis & Vulfoaldo Maiore-Domus apud Auftrofios, & horum Rege DAGOBERTO, Duces Pippinus Herftallus & Martinus à Theoderico Rege & Ebroino, vti diximus, prælio victi funt. Tunc Martinus Dux Lugduno Clauato, quò fugerat, ad Ebroinum euocatus, contra datam fidem cùm focijs omnibus interfectus est. Ebroinus eâ victoriâ insolenter elatus, dum Francos crudeliùs opprimit, à quodam Hermenfrido confoffus est, eodem anno 10CLXXXVII ad finem vergente, aut certè initio fequentis, *transacto* post necem S. Leodegarij *trium annorum fpatio*, vti in vtrifque Actis legitur. Postquàm Ebroinus viuendi finem fecit, Epifcopi in Palatio congregati, de corpore S. Leodegarij multis miraculis claro difceptarunt, Ermenarius Auguftodunenfis, Anfoaldus Pictauienfis, & S. Vindicianus Cameracenfis & Atrebatenfis. Lite per fortem inter Miffarum folennia diremptâ, auectum est facrum corpus è diœcefi Atrebatenfi Pictauium, & in vicino monafterio S. Maxentij *medio Martio mense* depositum. Cuius Translationis folennitas ad XVI Martij in nonnullis Martyrologiis annotatur, contigitque anno 10CLXXXVIII.

In locum Ebroini fuffecit Warado, feu Waratto, Maior-Domus, ac mox datis obfidibus inter hunc & Pippinum pax firmata. Sed Waradone à filio Giflemaro fupplantato refufcitæ discordiæ funt, bellumque ciuile recrudit, *quamplurimis nobilibus viris Pippini Ducis fraudulenter ad castrum Manucum*, quod Namurcum interpretantur, *occifis*. Quæ eodem

dem anno 10CLXXXVIII facta arbitramur. Non diu p̄st Gillemarus, s̄pius à S. Audoëno Episcopo Rotomagensi frustra monitus, morte peruicaciam luit, & Warado pater priorem dignitatem recepit. Tunc, vt concordiaë auctor fieret, Coloniam profectus est S. Audoënus, ac pace stabilitâ, ad Regem Theodericum ac Waradonem regressus, in villâ regiâ Clypiaco prope Parisios ex hac vitâ ad præmium meritorum migravit die XXIV Augusti anno 10CLXXXIX. Quem obitus illius annum infrâ lib. 4 firmabimus: reliqua constant ex eius Vitâ, & Historiâ iussu Childebrandi scriptâ apud Fredegarium cap. 97, 98 & 99. Quæ omnia simul collata chronologicam nostram computationem roborant, vt quæ anni Theoderici ac DAGOBERTI, quos statuimus, præclare quadrent, efficiunt.

Prætereà *S. Vindicianus Episcopus Cameracensis*, apud Baldericum lib. I Chronici Cameracensis cap. 25, *super res Atrebatensis Ecclesie à Ioanne Papâ confirmari priuilegium curauit, datum VIII Idus Maij anno VII regni Theoderici*. Est is Ioannes V die XXII Iulij anni 10CLXXXV electus, anno sequenti 11 Augusti vitâ functus: quo illud priuilegium necessariò datum est, & nostrum calculum egregiè confirmat. Sirmondus in Notis ad Synodum Rotomagensem & Petauus par. 1 lib. 8 cap. 2, & par. 2 lib. 4 c. 17, ob *Indictionē II* huic priuilegio additam, asserunt annum Christi indicari 10CLXXIV. Verum tum præerat Ecclesie Adeodatus Papa, inter quem & Ioannem eam rexerunt Domnus I, Agatho, Leo II & Benedictus II, cui Ioannes V successit. Imò S. Autbertus Episcopus Cameracensis tum etiam viuebat, anno 10CLXXV die XIII Decembris mortuus, cui anno sequenti, vt supra ostensum, successit *S. Vindicianus*. Indictio ergo aut XIV reponenda, aut tamquam à posteris intrusa expungenda, cum subscriptione

ne Leodegarij iam antè interempti. An etiam tum Austregifilus Bituricensis vltra sexaginta annos mortuus reuixerit, aliufuè eius nominis subscripferit, ipse Baldericus viderit. Simili modo corruiat alterum argumentum Sirmondi ad dictam Synodum Rotomagensem relatam : quia nimirum Priuilegium immunitatis à S. Vindiciano Episcopo datum monasterio Vedastino dicitur *Kalendis Maij anno VII Theoderici Regis, Indictione quoque II, quasi inde inferretur annus Christi 106LXXIV.* Sed S. Vindicianus, à quo potissimum illud monasterium extractum est, necdum eo anno Episcopus erat. Ipsi prætereà priuilegio, quod inter Diplomata Belgica edidit Miræus cap. 5, ineptè quædam adiecta : subscribunt enim SS. Austregifilus, Eligius, Audomarus, & Faro Episcopi, ac Wandregifilus Abbas, omnes ante Theoderici regnum vitâ functi. De Synodo Rotomagensi agemus lib. 4.

XVII

Regnum Austrasianum DAGOBERTI II probatum ex diplomate Theoderici Regis Stabulao & Malmundario dato. Horum sub utroque Rege Abbas S. Goduinus. Obitus Theoderici Regis.

PROsequimur reliqua Theoderici Regis gesta, è quibus & regnum DAGOBERTO asserimus, & hætenùs positam chronotaxin firmamus. Mortuo XXIV Augusti ann. 106LXXXIX S. Audoëno, erat Major-Domus antè memoratus
Warado,

Warado, qui non diu postea desit viuere, relictâ Anside viduâ. *Huius gener.* (inquit auctor historiæ iussu Childebrâdi scripte apud Fredegarium cap. 99) nomine *Bertharius*, honorem *Maioris-Domus* suscepit, anno 1009. Contra quē *Franci*, quod eorum *amicitiâ & consilia* sæpè contemneret, *Pippinum concitant*. Hic contra *Theodericum Regem & Bertharium* pugnat anno 1009 *Textricij in Veromanduis*, vincitque. *Bertharius* à suis occiditur. *Pippinus Theodericum Regem accipiens cum thesauris, & domum palatij, omnia peragebat, ut idē auctor cap. 100 tradit*. Dein *Rex idem victus sub Pippino tribus annis regnasse* traditur in *Annalibus Metensibus*, quando *Pippinus*, ut in eisdem *Annalibus* dicitur, *ne tyrannidem videretur exercere, nomen Regis Theoderico inestimabili pietate reseruauit*. Ipse verò *totius regni gubernacula, thesaurosque regios, & vniuersi exercitus dominationem, propria facultatis iure disponenda suscepit*. Excipiunt *Annales Fuldenses* ad an. 751 *chartas & priuilegia, quæ Regis nomine scribebantur*. Tunc *S. Goduinus Abbas monasteriorum Stabulai & Malmundarij*, visâ hac regnorum immutatione, curauit nomine *Regis Theoderici* bona monasterij iterato diplomate stabiliri, quod hîc damus, ex *MS. codice Bambergensi*, sub hoc titulo:

Exemplar Præcepti Theoderici Regis Abbati Godoino dati de confirmatione omnium rerum monasteriorum.

Theodericus Rex Francorum, vir illuster. Si petitiones Sacerdotum aut Ecclesiarum prolatas, in quo nostris auribus rectè poposcerint, perducimus ad effectum, regiam consuetudinem exercemus, & in æternum Dominum retributorem ex hoc habere confidimus. Ideò notum sit fidelibus nostris, quia

venerabilis vir Godoinus Abba de monasterio Stabulau & Malmundario, quæ sunt in honore S. Mariæ & sanctorum Apostolorum Petri & Pauli vel ceterorum Sanctorum à bonæ memoria auunculo nostro Sigeberto quondam Rege, ob amorem Christi, de foreste fiscibus nostris super fluuium Amblauam constructa, Clementiam nostram exposcit, eò quòd ipse Princeps pro mercedis suæ compendio & retributione æternâ, villas aliquas de fiscis, tam ultra Ligera res proprias, quas Dominus Remagus legitimè possedit, quàm exteras per Præcepta suâ manu roborata sub integrâ emunitate absque introitu Iudicium concessit. Vnde & ipsa Præcepta, seu & confirmationes, decedentium Regum, memoratus Abba se præ manibus habere adfirmat: sed petiit Celsitudinem nostram, ut tam id, quod ipse Princeps Dominus Sigebertus de fisco suo, seu de reliquis locis ad ipsa monasteria à Christianis hominibus inibi videtur fuisse conlatum, & presentis temporis eorum manet possessio vel dominatio, ut hoc in idipsum pro nostris oraculis confirmare deberemus. Cuius petitioni pro reuerentiâ ipsorum monasteriorum, seu & considerantes sacerdotium ipsius viri Godoini, vel fidei bonæ respectum, quo erga regimen nostrum fideliter videtur famulari, non solum confirmasse, sed etiam pro mercede nostrâ à nouo reconcessisse nostra comperiat Magnitudo. Præcipientes enim, ut, sicut constat à superscripto Principe Domino Sigeberto, vel germano nostro

nostro

nostro Childerico quondam Rege, seu ceteris Christianis hominibus ad ipsa monasteria tam villabus, domibus, mancipiis, acolabus, vineis, siluis, campis, pratis, pascuis, aquis, aquarumque decursibus, cum reliquis beneficiis mobilibus & immobilibus rectè fuisse conlatum vel condonatum. Et ex hoc presenti tempore quieto ordine pars ipsorum monasteriorum cernitur dominari. Ita deinceps pro nostrâ auctoritate plenius in Dei nomine confirmamus tam suprascripta loca, quàm circa supradictum Godoinum Abbatem & successores suos, vel monachos ibidè consistètes, tam nostris quàm futuris temporibus inspectas ipsas auctoritates, antelectos Principes, vel reliqua instrumenta, quod ibidem fuit firmatum, vel condonatum, seu & in antea iustè & rationabiliter fuerit conlatum, sub emunitatis nomen absque introitu Iudicum ibidem maneat inconuulsum. Quo fiat ut & nobis ad mercedem pertineat, & ipsos seruos meliùs delectet, pro regni nostri constantia attentius Domini misericordiam deprecari. Et ut hac præceptio firmior habeatur, & per tempora conseruetur, manus nostræ subscriptionibus subter eam decreuimus roborari. In Christi nomine Theodericus Rex subscripsit.

Hactenus diploma Theoderici, cui aderat sigillum ex litteris eiusdem nominis formatum. Hoc quoque diploma certum atque indubitatum est. Childericum, cui occiso erat subrogatus, suum (vtriuerà erat) germanum agnoscit: & tam ipse Theodericus, quàm Childericus frater in diplomate suprâ allegato, s. Sigebertum, horum monasteriorum fundatorem,

torem, suum *auunculum* appellant ac reuerentur. Interim in exemplaribus monasterij Stabulensis, expuncto titulo supra indicato, hic substitutus est: *Exemplar Præcepti Regis Theoderici, filij DAGOBERTI Junioris, dati Domno Goduino Abbati*. Nempe, quia oblitteratâ memoriâ DAGOBERTI II, diploma à nobis illi vindicatum ad DAGOBERTVM *Iuniorem* retulerant, illi necessariò subiungendas censuerunt Theoderici tabulas iam recitatas, quasi sub utroque Rege vixisset S. Goduinus Abbas. Verùm obstant tum ipsa diplomata, tum vtriusque & DAGOBERTI & Theoderici regni tempora à nobis ordinata, tum denique peruetusta exemplaria, quæ iussu S. Henrici Imperatoris Stabulai descripta, Bambergam vnâ cum parte aliquâ Reliquiarum S. Remacli delata, istic hæctenùs integra atque incorrupta visuntur.

Huius Goduini imago, vt alicuius ex proximis successoribus S. Remacli, visitur apud Stabulenses ad thecam ligneam, quæ circumdat feretrum ipsius S. Remacli, cum hac scripturâ: *S. Goduinus*. Qui Sancti titulus eidem passim & vbique tribuitur per templa & claustra Stabulense & Malmundariense, visiturque in peruetustis tapetibus, omnibusque antiquioribus & recentioribus Abbatum indiculis. In Floribus Ecclesiæ Leodiensis à Bartholomæo Fisenno editis par. 2 Paralipomenon pag. 605 referuntur *SS. Sigolinus, Goduinus, Anglinus, Albricus, & Odilo Abbates Stabulenses*: eorumque aliqua elogia adduntur à Francisco Laurentij Priore Malmundariensi ex monumentis Stabulensibus collecta; in quibus dicitur, *post S. Sigolinum anno DCCLXXXVII mortuum, S. Goduinus rexisse Ecclesiam Stabulensem annis nouem, sub annum DCXCVI vitâ functus, cum biennio ante Theodericus frater Childerici esset mortuus*. Verùm S. Goduinum prius aliquantò factum esse Abbatem persua-

det

det diploma DAGOBERTI supra, anno regni IV, Christi 1001 LXXXIV datum, eidemque etiam ante annum 1001 CXCVI successisse Papolenum Episcopum ex sequentibus constabit. Sed ad Theodericum redeamus.

Annales Metenses à Pippino Duce exordiuntur: sed, ut quisque eos perlegens intelliget, anno vno prius, quæ Theodericus gessit, narrant. In his Annalibus dicitur *Theodericus*, postquam à Pippino victus est, quod anno 1001 CXCI contigisse diximus, *sub eodem regnasse annis tribus & mortuus esse*. Anno is 1001 CXCV decessit, qui cæpto errore notatur in illis Annalibus præcedens 1001 CXIII. Illum errorem descripsit Sigebertus Gemblacensis, sed æui sequioris scriptor, qui passim in annis Regum Francorum stirpis Merouingicæ titubat: quem Hadrianus Valesius in suis rerum Francicarum historiis ordinandis negat audiri oportere. Historia Francorum iussu Childebrandi scripta cap. 101 tradit *Theodericum regnasse annos XIV*, omiſſis mensibus, quos aut anno 1001 CLXXIX aut 1001 CXCV regnavit, maximè quia ob initium regni multis perturbationibus agitatum, seriùs *presentibus nobilibus regnorum Neustriæ, Burgundiæ, & reiecto Chlodeuoe, Austrasiæ, solenniter*, (viti, quod ex Vitâ S. Leodegarij colligitur, mos erat) *in Regem esse sublimatus* videtur. Hinc Aigradus, auctor cœuus, scribit in Vitâ MS. S. Condedi Abbatis XXI Octobr. *posseſſiunculas huic à nobili Schivardo collatas VI Idus Octobris, sub anno tertio præfati Regis Theoderici, qui erat Lambertii Abbatis Fontanellensis annus tertius*. ergo & annus Christi 1001 CLXXXII, vt lib. 4 constabit, vbi de primis Abbatibus Fontanellenſibus agemus.

Statutum annum 1001 CXCV obitus Theoderici Regis confirmat Chronicon Vedastinum apud Franciscum le Bar, vbi obitus refertur *in annum quintum regiminis Hattæ I Abbatis,*

T

quem

quem electum tradit anno 100XC; anno sequenti 100XCI, Theoderici XII à S. Vindiciano solenniter benedictum. Demum annum mortis eius 100XCIV signat antiquum epitaphium, epistylion, seu limbo superiori mausolei eius in monasterio Vedastino inscriptum, his versibus:

*Rex Theodericus, ditans ut verus amicus
Nos ope multimodâ, iacet hîc cum coniuge Dodâ:
Regis larga manus, & Præsul Vindicianus,
Nobis Regale dant & ius Pontificale,
In decies nono cum quinquages duodeno
Anno defunctum sciet hunc, qui quatuor addet.
Quâ legis hac horâ, Dominum pro Regibus ora,
Muneribus quorum stat vita Dei famulorum.*

Albericus, qui passim malo calculo seriem temporum, quibus priores Reges Francorum vixerunt, digerit, hîc & annum & sepulturam Theoderici rectè obseruat; sed ineptè eclipsin, quæ anno præcedente contigerat, adiungit. Annû obitus Regis Theoderici statuit Baronius regni eius XIX, Christi DCLXXXVIII: Bucherius, Fisen, Miræus cum Petauio, Sirmondo aliisque, regni XXIV, Christi 100XC; quorum rationes, vt vidimus, haud admodum validæ sunt. Fundamentum primum, ob quod obitum Theoderici referunt in annum 100XC, in annis Childeberti filij supputandis ex ipso Petauio euertitur par. 1 lib. 8 cap. 4: vbi Pippinum tradit, Theoderico superato, vtriusq; regni tenuisse magisterium anno 100XCI.

XVIII

*Regnum Chlodouei III. Diploma datum S. Papo-
leno Episcopo, Abbati Stabulensi & Malmun-
dariensi.*

QVemadmodum à morte Chlodouei II tres eius filij ad-
huc paruuli superfuerunt, Chlotharius III, Childericus
& Theodericus, omnes dein regnum Francorum affecuti;
ita Theoderico anno 1009 vitâ functo, filioli parui re-
lictî sunt, Chlodoueus III & Childebertus. Auctor coæuus
historiæ iussu Childebrandi scriptæ apud Fredegarium ca.
101, de regno Chlodouei hæc tradit: *Mortuus est Theodericus
Rex, regnavit autem annos XIV. Chlodoueam filium eius paruulum
elegerunt in regnum. Non post multos verò annos prædictus Rex
Chlodoueus egrotans mortuus est. Regnavit autem annos IV.* Hos
cuncti passim Chronologi admittunt: & quidem ex iudicio
Baronij ab anno 1008 ad 1012; Sirmondi, Petauij,
Bucherij, Miræi, & aliorum ab anno 1009 ad 1013. à
quo primùm anno regnasse vsque ad 1013 Clodoueu
II ex ipsius annis Theoderici fratrumque conuincimus, &
infra in annis regni Childeberti confirmabimus. Malebran-
cus contendit eum biennio ante patrem Theodericum ob-
iisse, & simul cum eo annos IV regnasse. Historiæ iussu Chil-
debrandi scriptæ assentiuntur Annales Metenses his ver-
bis: *Theoderico mortuo, filius eius paruulus, nomine Chlodoueus, à
Pippino ordinatur in Regem. Qui dum quartum annum in regno
compleisset, innocentem vitam finiuit.* Tempora huius pueruli
Regis sub regimine Pippini videntur fuisse prorsus quieta,

ac vix vllis rebus gestis illustra. Nicolaus Camuzatus in Promptuario Tricassino post Vitam S. Bercharij Abbatis Deruensis pag. 82 mentionē facit cuiusdam diplomatis ab Episcopo Catalaunensi dati *Remis xv Februarij anno 11 Chlodouei Regis*, cuius præcipuæ clausulæ in cōpendium redactę & cōtractę ex indice titulorū chartarij referūtur his verbis: *Priuilegium datum à Bertoëndo Episcopo Cathalaunensi ad rogatum claræ memoriæ Chlodouei Regis & Pippini Maioris-Domus regiæ, in quo idem Episcopus dat nobis electionem Abbatis & Abbatissæ, tam in nostro quàm in puellari monasterio.* Annus II Chlodouei in Februario conuenit in annum Chr. 10 cxcvi. Idem Chlodoueus diplomate etiam anno II regni signato, Papoleno monasteriorum Stabulai & Malmundarij Abbati quādam bonorum commutationem confirmat, & vnā comprobat, stabilitque tempora S. Goduini Abbatis, ei que à Regibus DAGOBERTO & Theoderico suprā memorata priuilegia fuisse indulta. Ipsum diploma extat sub hoc titulo in codice Bambergensi:

Exemplar Præcepti Chlodouei Regis, dati Papolino Abbati de quadam commutatione.

Chlodoueus Rex Francorum illustri Aerico Duci & Charieuio Comiti. Quoties inter anteriorum Regum Celsitudinem & congregationem sanctam monachorum per instrumenta chartarum, de qualibet re facta fuerit commutatio, oportet scripturarum seriem inter partes per nostram præceptionem conuenire. Ideò vir Apostolicus Dominus & Pater noster Papolenus Episcopus Clementiam regni nostri suggestit, eò quòd Dominus noster & auunculus Childericus quondam
Rex,

Rex, unà cum antecessore suo Domno Remaglo Episcopo quondam vel suis monachis, ubi ipse ad monasteria Matmunderio & Stabulao Custos esse videtur, locella aliqua commutassent. Unde accepit pars Domni & Auunculi nostri Childerici quondam Regis locellum, cui nomen Athetasis, cum hominibus ibidem commanentibus, & omne peculiare eorum vel terras eorum, quas excolere videntur, his nominibus, Radefrido cum nepotibus suis, Berthramno, Gisloberto, Aganulfo, item Radefrido, Sigofrido, Rigoberto. Pro ipsâ re in commutatione ipse Pontifex accepit de fisco nostro locellum, qui dicitur Maipa cum hominibus ibidem commanentibus his nominibus, Adolino, Altone & VVinsgario, cum terris, quas excolere videntur, & omne peculiare eorum, vt hæc pars ipsi Pontifici & suis monachis in perpetuo tempore debeant permanere. Unde & commutationem ipsius Principis etiam suis manibus roboratam nobis in præsentem ostendit relegendam. Quod pro firmitate studuimus petitiones eorum plenius circa ipsa monasteria vel congregationem sanctam confirmari præceptum. Cui nos hoc beneficium præstitisse vel confirmasse & in omnibus concessisse cognoscite. Præcipientes enim, vt, quidquid constat per inspectam ipsam commutationem ipsius Principis iustè & rationabiliter inter ipsum, & gloriosum Domnum Remaglum iam dictum Pontificem fuit commutatum aut concambiatum, tam terris, curtibus, casis, campis,

campis, pratis, siluis, aquis, aquarumue decursibus, mancipiis, edificiis vel reliquis rebus atque corporibus; Dominus & Pater noster Papolenus Episcopus ad partem iam dicta monasteria Malmundario & Stabulaco per nostrum Præceptum plenius confirmato perennis temporibus habeat confirmatum atque indultum. Et ut hæc Præceptio nostris & futuris temporibus firmiorem obtineat vigorem, manus nostri signaculo subter eam decreuimus adfirmare. Signum Chlodouei gloriosi Regis.

Data quando facit mensis Iunius dies xxv, anno 11 regni nostri. Namucho recognoui.

Erat sigillum ex litteris regij nominis more illius æui effectum. Annus signati huius diplomatis est 1095 aut sequens, quando S. Goduino, ut diximus, mortuo, successit S. Papolenus, Episcopus Apostolicus ad prædicandum Evangelium, fundandasque Ecclesias creatus, qui Româ acceptum corpus S. Symmetrij Martyris, cum aliquibus Reliquiis S. Andreae Apostoli, in Belgium detulit, & Landernaci in templo parochiali, ac primariâ Stabulensis monasterij hæreditate deposuit, vbi sacro cultu quotannis honoratur xxvi Maij. Est celebris quoque veneratio S. Baboleni apud Stabulenses & Malmundarienses die xxvi Iunij, cuius sacrum caput in sacrario Stabulensi adseruatur. Hunc esse Papolenum in relato Chlodouei diplomate expressum indicauit nobis antè memoratus Dominus Benedictus delle Riue Sacerdos monasterij Stabulensis, eiusque archiui præfectus. Verùm hunc Papolenum arbitramur diuersum à S. Baboleno olim S. Columbanii Abbatis discipulo, eiusque in
mona-

monasterio Bobiensi successore, cui dein Fossatenfe ad Matronam fluuium in agro Parisino monasterium commissum est ab eius fundatore Blidegifillo anno III Chlodouei II, Christi 100XLVI. Ob cuius Baboleni præclaram virtutem Audobertus Parisiorum Episcopus monasterio eius Fossatenfi dedit *priuilegium immunitatis & exemptionis ab omni subiectione Episcoporum & Clericorum*, anno Chlodouei V, Christi 100XLVIII. Ea priuilegia, qui tum præerat vniuersæ Ecclesiæ, approbavit S. Martinus Pontifex Romanus. Huius S. Baboleni corpus etiamnum cum sacrâ veneratione adseruatur in Fossatenfi monasterio, quod ob S. Mauri reliquias eò translatas vulgò *monasterium S. Mauri* appellari diximus xv Ianuarij ad S. Mauri Vitam.

